

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater



Consultants Peter en
Koenraad Depauw gidsen
theaters door crisistijden

**“DEZE CRISIS HEEFT
ONS PERSPECTIEF
VERANDERD. DAT DOET
HET THEATER PERMANENT”**

**WAAROM HET
IMPROVISATIETHEATER
ZO GEZWIND OP CORONA
REAGEERT**

**DE REVIVAL VAN
HET LUISTERSPEL**

**HOE MAAK JE
DECORBOW DUURZAMER?**

INHOUD

- 3 **Edito**
 - 9 **Het Pleidooi**
 - 17 **De Souffleurs**
 - 28 **Column**
 - 29 **Repertoire**
 - 31 **Cast & crew**
-
- 4 **“Als je mensen in de zaal behandelt als mensen in de zaal, zullen ze zich ook zo gedragen”**
Koenraad en Peter Depauw gidsen cultuurorganisaties door de coronacrisis
 - 7 **Ik hoor, ik hoor wat jij niet ziet**
De revival van het luisterspel
 - 10 **Kunstenaars van de reflex**
Waarom het improvisatietheater zo snel op corona reageerde
 - 12 **Leescomités aller steden verenigt u (en liefst digitaal)**
 - 14 **Duurzaam duurt het langst**
Hoe goede communicatie de toekomst van je gezelschap kan verzekeren
 - 18 **Digitalisering: van noodoplossing tot nieuwe theatervorm?**
 - 20 **“Een kostuum is als een tweede huid”**
Kunstenaars uit de coulissen: de kostuumontwerper
 - 22 **“Geld is een dominante factor, maar het milieu is dat ook”**
Scenografen over hun stappen richting een duurzaam decor
 - 25 **Kwantiteitstheater**
Uitstel of afstel? Het lot van theater in coronatijden
 - 26 **Wist je dat? Theater in quarantaine**
Afstandstheater met Zoombeelden



4



14



18



22

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:

Redactieadres: OPENDOEK – Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Hoofdredacteur: Gilles Michiels
Eindredactie en coördinatie:
Bianca De Wolf & Stefaan Deleecq
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un'dercast – Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: © Anneleen van Kuyck – Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar – Oplage: 19.100 ex.
ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: oktober 2020

EDITO

Van dramatiek naar duurzaamheid

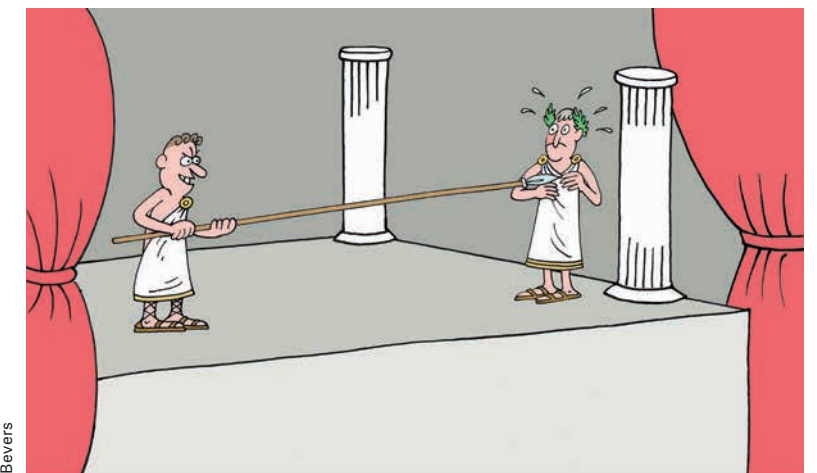
Kunnen we ons dat nog voorstellen: dat eind maart het lentenummer van OPENDOEK-magazine in onze postbus viel, met daarin geen woord over corona? Blijkbaar gaat het zo snel. Dit zomernummer wordt afgewerkt eind mei, en geen hond durft te voorspellen welke bochten de wereld neemt voor we het onder onze neus geschoven krijgen. Leven in de coronatijd is leven met een dubbel bewustzijn: tussen tijdelijke stilstand en doelmatig voortschrijden, tussen wennen aan #HetNieuweNormaal en werken aan #TerugNaarNormaal. Wat dat ook mag zijn.

Die spanning lees je ook in dit zomernummer. Neen, we kunnen niet voorbijgaan aan die uitgestelde en geannuleerde voorstellingen van jouw gezelschap, waarvan je de cijfers kunt lezen in onze rubriek Kwantiteitstheater. Ook de massaproductie 'RUR' waarover we elk nummer berichten, staat even *on hold*. Maar na alle malaise die je al in de kranten kon lezen, houden we liever de blik voorwaarts gericht, naar de nieuwe kennis en theatervormen die deze periode voortbrengt. Welke blijvende waarde schuilt er in wat vandaag als noodgedwongen alternatief geldt?

Bovenal gaat dit nummer over duurzaamheid. De duurzaamheid van ecologie, uiteraard. Maar ook die van de digitale oplossingen die we tijdens de lockdown gretig aangrijpen. Ziet de dramadocent toekomst in Zoom en WhatsApp? Vindt de leesgroep die jullie theaterteksten selecteert voortaan digitaal plaats? Het is best denkbaar. Wie zich deze lente aan luisterspelen, online improtheater of een minder functionele publiekscommunicatie waagde, beschouwt die allesbehalve als een eenmalig uitstapje.

“Deze periode is een kans die je moet grijpen”, zeggen strategisch adviseurs Peter en Koenraad Depauw in het coverinterview van dit nummer. Als het van hen afhangt, is deze theaterluwe tijd het uitgelezen moment om een strategie op te stellen, een databank van je publiek aan te leggen en vooral verhalen te blijven vertellen. Want, zo leren de heren ons, wat een crisis slechts even kan, doet het theater permanent: een andere blik werpen op dezelfde realiteit.

GILLES MICHIELS
Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine



**JULIUS CAESAR WORDT NIET VERMOORD MET DOLK
MAAR MET LANGE SPEER VANWEGE SOCIAL DISTANCING**

© Dieter Bevers

KOENRAAD EN PETER DEPAUW GIDSEN CULTUURORGANISATIES DOOR DE CORONACRISIS

“Als je mensen in de zaal
behandelt als mensen
in de zaal, zullen ze zich
ook zo gedragen”

GILLES MICHIELS

Stop nooit met communiceren. Bepaal een politieke strategie. Maak van toeschouwers mede-eigenaars. Volgens Koenraad en Peter Depauw van Strategies and Leaders wacht je maar beter geen seconde om je weg uit de coronacrisis uit te stippelen. Hun adviesbureau noemt zichzelf ‘de biowinkel van de consultancy’ en richt zich ook op cultuurorganisaties. “Deze periode is dé kans om een strategisch plan op te stellen.”

To change the world. Nee, bescheiden klinkt de slogan van Strategies and Leaders niet. Het Gentse consultancybureau van de neven Koenraad en Peter Depauw is dan ook allesbehalve doorsnee. Hun klanten komen uit de non-profit of social profit, de duurzame energiesector of de ecologische bouw: het zijn organisaties die expliciet streven naar een betere wereld. Strategies and Leaders zelf is een coöperatieve waarvan alle twaalf leden mede-eigenaar zijn en horizontaal samenwerken.

“In de cultuursector wordt niet vaak advies gevraagd aan consultants, omdat ze gladde jongens lijken”, zegt Peter. “Maar vandaag worden ook deze organisaties gesteund door paniekaanvallen en nachtmerries over aankomende drama’s. Meer dan ooit vragen organisaties ons nu snelle strategische bijsturing om niet overkop te gaan.”

Als één organisatie de crisis als een opportuniteit heeft aangevat, is het Strategies and Leaders zelf. Al van het prille begin van de lockdown in maart hield het adviesbureau veelbekeken webinars, online lezingen waarin Koenraad en Peter speculeerden over de toekomst na corona en alvast strategische tips deelden. En daarmee kunnen ook gesteunde theatergezelschappen hun voordeel doen. Want theater en verbeelding zijn net vandaag nodig, zegt Koenraad.

“Positief aan crisissen is dat ze een perspectiefwissel veroorzaken. Vergelijk het met wegenwerken. Je neemt altijd dezelfde weg naar je werk, maar als die plots opgebroken is, begin je rond te kijken. Waarnaar was je op weg? En wil je daar nog naartoe? Plots zijn mensen wél bereid om hun perspectief te herbekijken. Wat je met theater kan bereiken, is net dat: dat je een andere blik werpt op dezelfde realiteit.”

Studio ORKA

De coronacrisis leerde ons dat een vrijwilligersactie in een mum van tijd kan worden opgezet. Hetzelfde engagement opwekken in normale omstandigheden is heel wat moeilijker.

Peter: “Vlaanderen kent een gigantische hoeveelheid aan verenigingen waar vrijwilligers zich engageren. De laatste tien jaar krijgen zij het, zeker in landelijke gemeenten, steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden. Mensen zitten in de ratrace van het leven, nemen tien engagements tegelijk op. Ook dat kan corona ons doen herbekijken. Is dit wel wat je wilt doen? Welk engagement blijf je opnemen, welk niet?”

Koenraad: “Veel organisaties steunen ook op oudere vrijwilligers. Hun ledenaantal daalt omdat mensen overlijden. Wie wil blijven bestaan, zal dus een verjongingsstrategie moeten uitwerken. Denk dan niet meteen aan tieners en twintigers als doelpubliek – dat is een serieuze sprong – maar focus bijvoorbeeld op veertigers. Hun kinderen zijn al wat groter, ze staan vaak met een vernieuwde energie in het leven. Ga samenzitten met mensen uit die doelgroep. Waar hebben zij behoefte aan?”

Hoe verbind je zoveel mensen rond één verhaal?

Koenraad: “We begeleiden veel organisaties in de cultuursector. De eerste oefening die we hen laten doen, is een groot, stoutmoedig doel formuleren. Het is vaak door een ambitieus streven dat een gezamenlijke drive ontstaat. De bestrijding van de coronacrisis is zo’n voorbeeld. Massaaf giften ophalen om het overleven in de cultuursector mogelijk te maken zou ook zo’n ambitieus doel kunnen zijn. Of de omwenteling naar een duurzame samenleving. Daar willen mensen vandaag wél tijd in investeren. Wie nog eens een toneelstuk maakt dat lijkt op dat van vorig jaar, zal zijn vrijwilligers niet snel zien toenemen.”

Peter: “In het theater vind ik Studio ORKA een goed voorbeeld. Zij trekken zowel spelers als toeschouwers aan: iedereen wil erbij zijn als zij iets maken. Ze bewijzen dat theater met wat zotheid zowel stakeholders, potentiële bezoekers als je eigen medewerkers kan blijven aanvuren.”

Die grote schaal is natuurlijk niet elk gezelschap gegeven. Kunnen theatergezelschappen ook op andere manieren mensen mobiliseren?

Koenraad: “De ambitie moet niet altijd liggen in het aantal toeschouwers. Je kan ook impactvol theater ambiëren dat iets in beweging zet. Ik herinner me een theaterstuk waar de deelnemers één op één in gesprek gingen met mensen die hier illegaal waren. Hoe dan ook: veel gezelschappen moeten vechten om te overleven. Zij stellen beter een actieplan op met de boodschap: red ons gezelschap. Ook voor zo’n doel kun je veel mensen mobiliseren. Kunstenaars zijn de meest inventieve mensen ter wereld, nu moeten ze inventief zijn om hun boodschap bij het publiek te krijgen.”

*“Ook thuis moet je
de verbinding aanhouden
met het publiek.*

*Stoppen met communiceren:
dat pas zou dodelijk zijn”*

PETER DEPAUW



© Anneleen van Kuyck

© Anneleen van Kuyck

Peter: “Veel gezelschappen hebben kosten die ze niet meer kunnen betalen. Welke kun je flexibel maken? Kun je voorafbetalingen regelen bij reservaties of je aanbod via streaming organiseren om geld in het laatje te brengen? Hoe zamel je aan de hand van een verhaal en een ambitie toch geld in om deze periode door te komen, met achteraf een beloning voor iedereen die hielp? Je kunt mensen financieel mobiliseren, maar nog beter is om een blijvende mobilisatie te beginnen voor een project waaronder mensen hun schouders kunnen zetten.”

“In elk geval: deze periode is een kans die je moet grijpen om een strategie te bepalen en te kijken waar de opportuniteiten liggen. Gebruik die tijd nuttig en probeer te formuleren wat je rol kan zijn in zo’n veranderende wereld. Wees ook niet schuw om een politieke strategie uit te tekenen: dat is het eerste wat grote economische spelers hebben gedaan tijdens deze crisis. Elke gemeente heeft als kerntaak mensen te verbinden, en dat is wat theater doet. Wie die taak expliciet invult, staat politiek veel sterker om steun te vragen.”

Relatie opbouwen

Verder adviseren jullie organisaties om in te zetten op fundraising van kleine giften. Waarom?

Peter: “Fundraising is de enige manier om richting permanente financiering te gaan. Veel organisaties krijgen nu eens veel geld binnen en kennen dan weer een terugval. De kern van fundraising is niet geld vragen maar het opbouwen van een blijvende relatie. Daarvoor moet je eerst mensen werven en betrokkenheid creëren. Fundraising is geen *one night stand*, maar een relatie die je intensief moet onderhouden. Dat kost in het begin meer dan het opbrengt, maar wie advies vraagt en toont dat hij zijn klanten betrokken wil maken, kan op termijn hulp of geld in de plaats krijgen.”

“Wie zijn gezelschap opvat als een coöperatieve, en van zijn toeschouwers mede-eigenaars maakt, ziet een andere drive ontstaan”

KOENRAAD DEPAUW

“Pas op: wij zeggen niet dat je ticketverkoop door fundraising moet vervangen, en al zeker niet dat ze de crisis zal oplossen. Maar een langdurige relatie opbouwen – het bekendste voorbeeld zijn abonnementen – biedt wel stabiliteit. Met fundraising van kleine giften kan een theatergezelschap dat wat reserves heeft opgebouwd een stap verder zetten. Zeker wie veel ingezet heeft op *friendraising*, het binden van een publiek, zou nu de stap kunnen zetten naar fundraising. Wie daarmee nog moet beginnen, houdt nu het best – ook van thuis uit – de



© Anneleen van Kuyck

verbinding aan met het publiek. Vertel de verhalen achter de voorstellingen die je speelde, versterk ons verlangen om opnieuw naar het theater te gaan. Stoppen met communiceren: dat pas zou dodelijk zijn.”

Hoe zouden jullie beginnen aan zo’n relatie met het publiek?

Peter: “Een gezelschap kijkt het best eerst naar de data die het al verzameld heeft. Natuurlijk moeten organisaties rekening houden met de GDPR-regels, maar onbewust heb je al zoveel gegevens verzameld van je publiek, al is het maar omdat je medewerkers precies kunnen opsommen wie er in de zaal zit. Dat is een schat aan informatie, die velen nog onbenut laten.”

Koenraad: “Zelfs grote cultuurhuizen houden niet altijd goed de gegevens bij van hun publiek. Deze crisis geeft ons de tijd om dat manco om te buigen en een databank aan te leggen. Dat kun je in Excel doen, maar nog beter via een specifiek CRM-systeem (*costumer relationship management, red.*). Er bestaan tientallen van zulke programma’s en sommige zijn gratis, zoals Odoo.”

Een klant is niet enkel klant maar ook ambassadeur, stellen jullie. Moeten we toeschouwers beschouwen als vrijwilligers die evengoed een project helpen mogelijk maken?

Koenraad: “Eigenlijk mag je geen onderscheid maken tussen wie in de zaal zit en wie een potentiële volgende acteur is. Als je mensen in de zaal behandelt als mensen in de zaal, zullen ze zich ook zo gedragen. Waarom zou je je toeschouwers niet vragen om verder het woord te verspreiden of de volgende keer achter de bar te staan? Pas op: zoiets mag je niet forceren. Als iemand naar je voorstelling komt, kun je de volgende dag vragen wat hij ervan vond, twee dagen later of hij geïnteresseerd is om mee te werken en drie dagen later of hij je volgende voorstelling mee wil bekendmaken. Zo ga je, in stappen, elke keer opnieuw naar je klant toe.”

“In zekere zin kun je dus ook een theatergezelschap als een democratische economische organisatie zien, een soort coöperatieve waarvan iedereen mede-eigenaar is. Als toeschouwer maak je dan niet alleen gebruik van het gezelschap, het is ook van jou, je mag mee beslissen. Wie zijn gezelschap op die manier organiseert, zal ontdekken dat er een andere drive ontstaat.”

IK HOOR, IK HOOR WAT JIJ NIET ZIET

DE REVIVAL VAN HET LUISTERSPEL

ANKE VERSCHUEREN

Sommigen doen het in de auto, anderen gezellig in bed of op het toilet. Nog anderen wagen zich eraan tijdens een hardlooptocht, aan de afwas of stiekem bij het studeren. Podcasts luisteren is een populaire, plezierige bezigheid en ook het luisterspel is terug van nooit helemaal weg geweest. Mede ‘dankzij’ de coronacrisis vond het zelfs zijn weg naar het amateurtheater.

Op 13 maart ging het hele land in lockdown. Theatervoorstellingen werden uitgesteld of opgeschort en repetitieprocessen werden abrupt onderbroken. Tim Van der Donck, de huisregisseur van Pichak theater in Niel, bleef niet bij de pakken zitten. De slotscène van ‘1979’, een voorstelling die de groep vorig seizoen op de planken bracht, deed bij hem een idee opborrelen. In de scène komen een aantal Amerikaanse acteurs aan het eind van de jaren 1970 samen om een luisterspel in te spreken. Van der Donck besloot om die traditie nu, in 2020, nieuw leven in te blazen. Hij ging meteen aan het schrijven.

“Normaal gezien werk ik graag visueel, met veel *plezante toeren* op de scène”, vertelt hij. “Nu is het publiek op zijn oren aangewezen om het verhaal mee te krijgen. Gelukkig waren de acteurs meteen enthousiast om de uitdaging aan te gaan.” Vanuit hun kot, met internettips om zo goed als mogelijk geluidsopnames te maken, spraken ze ieder hun eigen rol in.

“In het begin was dat zeker niet gemakkelijk, van sommige acteurs ontving ik soms zelfs vijf of zes verschillende opnames”, zegt Van der Donck. Maar na een spoedcursus monteren verwerkte hij alles eigenhandig tot een volwaardig luisterspel in verschillende afleveringen. En daarna nog één. En nog één. “Het leukste is dat we ondanks de opgeschorte repetities toch een groepsproject vonden om aan te werken. We spelen niet live, maar we spelen wel samen.”

Een Netflix voor luisterspelen?

De reacties op de luisterspelen van Pichak zijn uitsluitend positief. “De mensen die normaal gezien de stoelen van onze theaterzaal bezetten, hebben we sowieso kunnen bereiken”, zegt Van der Donck. “Maar misschien hebben we op deze manier ook een nieuw publiek aangeboord, want onze afleveringen werden heel veel gedeeld op sociale media. Verscheidene ‘fans’ lieten ons zelfs weten dat ze iedere zondag de uren aftelden voor de nieuwe aflevering online kwam.”

Dit quarantaineproject smaakt dan ook naar meer. “Tussen mei en september zit er altijd een gat waarin we niet repeteren of spelen. Het lijkt me fijn om in die periode ieder jaar een luisterspel te maken om de leegte van het toneel

op te vullen.” Van der Donck ziet het zelfs nog groter. “Het zou helemaal fantastisch zijn als er ook andere amateurgroepen meedoen. Wie weet kunnen we op een dag zelfs een gezamenlijke databank oprichten, een Netflix voor luisterspelen.” Voorlopig kan je de luisterspelen van Pichak theater vinden via Spotify en op Facebook.

Geïnspireerd door de heftige verhalen uit het woonzorgcentrum, zette Jana Geens ‘Project Otje’ op poten: een luisterverhaal voor jong en oud, opgesloten in hun kot.

Zin om je eigen luisterspel te maken? Schrijf je dan in voor het vormingsweekend in Oostende op 21 en 22 november. Onder leiding van Sam David en Daan Borloo leer je de kneepjes van het vak: uitwerken van een scenario, tekst schrijven, ontwikkeling van de klankwereld én opnemen! Je gaat naar huis met je eigen afgewerkte luisterspel. Meer info in de vormingsbrochure of op onze website www.opendoek.be.



© Charlotte Vandijck

Project Otje

Wie ook haar plekje zou verdienen op zo'n Netflix-platform, is Jana Geens uit Turnhout met haar 'Project Otje'. De jonge regisseuse was met maar liefst drie verschillende theatergroepen aan het werk toen het coronavirus alles lam legde. Haar moeder werkt in een woonzorgcentrum. Geïnspireerd door de heftige verhalen die zij vertelde, zette Geens 'Project Otje' op poten: een luisterverhaal gebracht door kleine en grote acteurs, voor jong en oud, opgesloten in hun kot.

“Het leukste is dat we ondanks de opgeschorte repetities toch een groepsproject vonden om aan te werken. We spelen niet live, maar we spelen wel samen”

TIM VAN DER DONCK, PICHAK THEATER

“Otje' is een verhaal van Annie M.G. Schmidt. Ik heb het gekozen omdat het supermooi is en omdat het voor kinderen en jongeren vandaag niet meer zo bekend is, terwijl de oudere generaties er juist prachtige herinneringen aan hebben.” Geens lanceerde een oproep. Bij haar klassen in het Deeltijds Kunstonderwijs, bij de Kempense theatergroepen waarmee ze aan het repeteren was en ook op Facebook.” De reacties waren overweldigend. Uiteindelijk hebben maar liefst 70 mensen, van alle leeftijden en met verschillende niveaus aan theaterervaring, een deel van het verhaal ingelezen.”

Ook voor 'Project Otje' gingen alle voorlezers thuis aan de slag. “Velen kenden het hele verhaal niet en lasen dus enkel hun eigen stukje voor. Het was fantastisch hoe alles uiteindelijk in elkaar paste en één lang verhaal werd.” Om er een volwaardige luisterervaring van te maken, experimenteerde Geens met geluid. “Een hond die blaft, een auto die start of een wekker die afloopt: zulke geluiden stimuleren de verbeelding, vooral voor het publiek in de

woonzorgcentra. Zij begrijpen misschien niet alles, maar dankzij herkenbare geluiden kunnen ze toch mee het verhaal in duiken.”

Focussen op één zintuig

'Project Otje' is niet alleen in woonzorgcentra een hit, maar ook op Facebook, in huiskamers, op de kinderafdeling van een aantal ziekenhuizen en zelfs in verschillende lagere scholen. “De mooiste reactie kreeg ik van een blinde vrouw”, vertelt Geens, blinkend van trots. “

Ze was heel blij dat ze bij een luisterspel ten volle van het verhaal kon genieten, zonder iets te hoeven missen.” Haar experiment met geluid zet Geens ook aan het denken over toekomstig theaterwerk. “Het is heel inspirerend om te focussen op één zintuig en manieren te zoeken om toch echt iets te vertellen. Dat is iets wat ik zeker meeneem naar volgende voorstellingen. Even al het licht uit en alleen geluid? Dat lijkt me heel spannend.”

HET PLEIDOOI

NIELS NIJS



In Het Pleidooi bezingt een redacteur van OPENDOEK-magazine een theaterstuk of gebruik dat volgens hem of haar dringend vanonder het stof mag worden gehaald. Niels Nijs pleit voor meer gekheid op het theaterpodium.

“Het is zo al gek genoeg”, hoorde ik een theatermaker in de foyer verkondigen. Hij vertelde dat hij zijn publiek rust wilde geven en de normaliteit laten zien, omdat het leven zo *al gek genoeg* is. Dat is ook het geval, zeker in tijden waar het theater op z'n kop staat en de zalen leger zijn dan de biervaten na een gemiddelde Rock Werchter. Maar dat het zo al gek genoeg is, wil niet zeggen dat we er niet nog een schepje bovenop mogen doen.

Bewijsstuk 1: Vier dames stormen de scène op, gekleed als wulps dansende vrouwelijke geslachtsorganen. Ondertussen voert hun mannelijke collega met een enorme fallus op zijn hoofd de 'Macarena' uit. De voorstelling? 'Titus' (2018) van Theater FroeFroe. Het publiek? Elfjarigen die net als de volwassenen hun lach niet kunnen onderdrukken. Het lijkt een farce, maar het publiek smaakt wat het gezelschap serveert. Een absurde knipoog, ademruimte, een uitnodiging tot plezier in een donker Shakespeareverhaal waarin iedereen het loodje legt.

“Dat het leven zo al gek genoeg is, wil niet zeggen dat we er niet nog een schepje bovenop mogen doen”

Maar absurditeit is tot meer in staat dan afwisseling en een gulle bulderlach. Neem nu 'Den beer heeft mij gezien' (2019) van Sien Eggers, Sofie Palmers en Jessa Wildemeersch, waarin die laatste een traditioneel Russisch kostuum aantrekt en zich een paar stelten aanmeet. Waggelend over de scène verkondigt ze het ongeluk van het leven en somt ze onvervulde dromen op. Haar monoloog is even bombastisch als het met patronen overstelpte kleed en de hoge berenmuts die ze draagt. Alles schreeuwt overdaad, en net dat maakt de spanning met haar kleinmenselijke verlangens zo tragisch. En dat zonder het publiek neer te slaan met dramatische belichting en een aanhoudende sérieux die iets té hard bij de keel probeert te grijpen. Het was een zware boodschap verpakt in absurditeit. Een cadeau dat iedereen dankbaar opende. Ziedaar bewijsstuk twee.

Voor braaf realisme kiezen omdat het al zo gek is? Het laatste voorbeeld bewijst dat absurditeit de meest gewichtige ernst kan overtroeven. Een beetje zoals onze Trumpiaanse realiteit het van de meest surrealistische fictie haalt. En dus is die

vermeende normaliteit vandaag niet meer zo realistisch. En dus hebben we meer dan ooit absurditeit nodig.

Hier is bewijsstuk drie: 'Kinderen van de Zon' (2010) van Ivo Van Hove en NTGent. Een gezin kijkt televisie, stoïcijns lepelend uit een pot Nutella zo groot als een achtjarig kind. Andere personages komen afwisselend de scène opgestormd en roepen hoe gek het eraan toegaat in de buitenwereld. Een beeld met een enorme zeggingskracht. Zo gek als buiten gaat het er binnen aan toe. Of is het anders: is absurditeit een kwestie van perspectief, en zien deze personages vooral hun eigen vreemdheid niet? Of wij de onze?

Waar alle gekheid eerst relativerend lijkt – het is maar theater, weet je wel – boort ze tegelijk dieper, voorbij de glimlach, om bloot te leggen hoe we er misschien allemaal in verglijden. Absurditeit is zo effectief omdat ze speelse relativisering en dwingende zeggingskracht in één beweging verenigt. Laten we haar daarom in al haar facetten omarmen. Want, het is zo al gek genoeg, toch?



'Den beer heeft mij niet gezien' © Koen Broos



© Charlotte Vandijck



Still © Frank Wertelaers

Waarom het improvisatietheater zo snel op corona reageerde

KUNSTENAARS VAN DE REFLEX

FRANK WERTELAERS

Als één kunstvorm mensen oefent in het reageren op onvoorziene omstandigheden, dan is het improvisatietheater wel. Sinds de coronacrisis rijzen de online improvisatie-experimenten als paddenstoelen uit de grond. Onze redacteur is een enthousiaste deelnemer en ziet een groot toekomstpotentieel.

Donderdagavond 19 uur, afspraak op Zoom voor een try-out workshop van de improvisatieschool ImproBrussels. Eén voor één lichten er schermpjes op, tot zich na enkele minuten een mix van bekende gezichten en nieuwe spelers heeft verzameld. Er volgt een korte introductieronde en wat verbale opwarmingsspelletjes, die gefnuikt worden door de vertraging op het geluid. En dus schakelen we over naar Long Form, een format waarin we scène voor scène een verhaal bij elkaar improviseren.

Eerst even afspreken: wil iedereen die niet aan een de scène deelneemt zijn camera en geluid uitschakelen? Dan kunnen we beginnen, eerst nog aarzelend, problemen om oogcontact te maken, goed luisterend naar elkaar om toch maar niets te missen. Sommigen hebben de achtergrondfunctie in Zoom ontdekt en verrassen de medespelers als ze hun camera weer activeren. Hun spelereien blijken een stimulans voor ons verhaal. Een uitgeschakelde camera is dan weer ideaal om een *monologue intérieur* te brengen.

Voor we het goed en wel beseffen, zijn we een uur verder en is ons theaterstuk ten einde. Eén van onze beginners heeft het zelfs tot hoofdrolspeelster geschopt. Moe maar voldaan nemen we afscheid. Conclusie: virtueel spelen voor en met de camera vergt veel van het brein, maar dit kan werken.

Gunstig principe

Workshops als deze zijn lang geen uitzondering vandaag. Toen de semi-lockdown fysieke bijeenkomsten onmogelijk maakte, schoot de improvisatiegemeenschap meteen in gang. Omgaan met onaangekondigde situaties zit hen nu eenmaal in het bloed. Eén van de belangrijkste principes in het improvisatietheater is het 'Ja, en...'-denken. Het veronderstelt dat elke speler het bestaan moet bevestigen van wat een andere speler heeft gebracht ('ja'), om er vervolgens zelf op voort te bouwen ('en'). Het principe wordt in de bedrijfswereld ook in brainstormprocessen gebruikt, omdat het effectieve communicatie behelst en het vrij delen van ideeën aanmoedigt.

Het was ook in die 'Ja, en...'-spirit dat de improvisatie-gemeenschap greep naar online vergadertools zoals Zoom, Whereby, Google Meet en Skype. Eerst gebeurde dat nog om de wekelijkse trainingen te laten plaatsvinden. En omdat improvisatoren ook graag op het podium staan, kwamen daar al snel livestreams van optredens bij via Facebook Live, Twitch of YouTube.

Andere creatieve geesten namen de camera om instructie-video's voor jong en oud te maken. Zo zagen we een maand lang een online vervolgverhaal op Facebook passeren. Het geïmproviseerde hoorspel werd heruitgevonden. Er werd volop geëxperimenteerd met (video)techniek. Kortom, het ene na het andere initiatief zag het daglicht, en werkte het niet, dan probeerde men het de volgende keer gewoon op een andere manier.

Voor iedereen nieuw

Aangezien deze pandemie zich niet enkel tot het Vlaamse grondgebied beperkt, kan je pogingen over het hele internet terugvinden. Met als grootste gemeenschappelijke deler dat het voor iedereen nieuw is, zowel de amateur als de professional. Overal vinden ze elkaar om te experimenteren, te ontdekken, om te verbinden met gelijkgestemde zielen over de hele wereld.

Overal zie je in dit prille leerproces ook gelijkaardige oplossingen opduiken. Rommelige slaapkamers maken plaats voor opgeruimde ruimtes. Spelers werken aan de belichting van hun speelruimte, komen los van bedrade oortjes en durven zich in de ruimte te begeven of ze zelfs te verlaten. Laptops worden op ooghoogte geplaatst van de spelers opdat ze virtueel oogcontact kunnen maken met het publiek. Muzikanten maken hun intrede. Er zijn ook regisseurs aanwezig, die alles in goede banen leiden, soms onzichtbaar in de online coulissen, soms prominent aanwezig als een tv-presentator.

Net zo plots als we in deze situatie zijn aanbeland, ligt er nu een wereld vol mogelijkheden aan de voeten van acteurs die anders niet van onder de kerktoeren komen. Vandaag kun je zomaar een drop-in workshop volgen bij één van de bekendste Amerikaanse theaters, of meedoen aan de jams van het prestigieuze Londense gezelschap Maydays. Altijd al eens willen proeven van een andere theaterdiscipline, of een groep aan het werk zien waarnaar je anders nooit kan gaan kijken? Het kan nu allemaal vanuit de eigen woonkamer op zowat elk mogelijk uur, en via slechts enkele muisklikken.

Moedige nieuwe wereld

Is alles meteen geweldig? Natuurlijk niet. Een onlinebeleving zal nooit het gevoel van een podium met een live-publiek benaderen. Houdt een theatermaker niet vijf minuten je aandacht vast, dan ben je met één muisklik weer ergens anders. Maar dit is wel een moedige nieuwe wereld, een groot experiment waarvan we zomaar deel uitmaken en waar misschien wel de kiem wordt gelegd van een nieuwe theatervorm. En gelukkig zie je héél soms al een waar pareltje voorbijkomen.

Een mooi lokaal voorbeeld is het jonge Belgisch-Bulgaarse improvisatieduo The Sudden Knot. Johan Somers en Desislava Krsteva hadden nog maar net hun eerste optreden achter de kiezen, of corona verwees hun plannen al naar de prullenmand. Zonder enige twijfel wierpen zij zich op het digitale en planden ze wekelijkse online optredens. Met zichtbaar resultaat, want keer op keer won hun voorstelling – gespeeld voor verschillende tropische decors – aan technische finesse. In mei ontving The Sudden Knot zelfs internationale erkenning voor de handleiding die ze hadden ontworpen om online voorstellingen te broadcasten.

Maar er is meer. Momenteel gebeurt online zoveel dat het de moeite waard is om eens op verkenning te gaan. Dus een oproep voor het geval je dat nog niet gedaan hebt: kom digitaal uit je kot!

Hoe beginnen in 5 stappen:

- 1 De ideale manier om snel veel contacten te leggen, is nog steeds Facebook. Ga op zoek naar Facebookgroepen die bij jouw (nieuwe) interesse aansluit. Voor improvisatietheater in Vlaanderen kan je het best bij Improbokaal of Impro Vlaanderen virtueel aankloppen.
- 2 Zoek je een workshop over stemgebruik? Of iemand die je kan begeleiden met stil spel? Gooi je vraag in de groep.
- 3 Overwin je angst om een workshop in een andere taal te volgen. Een gemiddelde kennis van het Engels volstaat zeker voor de meeste internationale workshops. Ook voor veel lesgevers is het Engels niet de moedertaal, en er is altijd wel iemand die je helpt.
- 4 Schrijf je in.
- 5 Zet je comfortabel klaar achter je scherm, controleer je internetverbinding, voorzie een goede headset, wat eten en drinken in de buurt en bovenal: have fun!



© Dieter Bevers

ONLINE IMPRO MET TRAGG INTERNET...

LEESCOMITÉS ALLER STEDEN VERENIGT U (EN LIEFST DIGITAAL)

EDITH VANDE SCHOOR

Dat de coronacrisis ons leesplezier stimuleert, blijkt een goede zaak voor de theatertekst. In de Theaterbib van OPENDOEK worden teksten massaal gedigitaliseerd, en dus zien ook online leescomités het licht. Wat is zo'n comité precies? Bieden online leesgroepen een waardig alternatief?

"En waar heeft u mijn bewerkingen gevonden?" vraagt regisseur Dirk Tanghe op Facebook aan een enthousiaste theatermaker. "Jouw theaterversies vind ik allemaal in de digitale Theaterbib van OPENDOEK", antwoordt die, "een baken van troost en hoop in barre coronatijden."

Weinig instanties hebben zoveel aan leesbevordering gedaan als de coronacrisis. Onze theaterbeleving stond dan wel op een laag pitje, maar van een boek of tekst konden we nog wél genieten. En dat was welkom: literaire fictie voert ons weg van hier en dwingt ons tot omkijken. Ze verruimt ons denken en helpt om aspecten van ons eigen leven in perspectief te zetten. Dankzij fictie voelen we ons minder alleen en ontwikkelen we meer empathie voor personages en hun problemen.

Bij gebrek aan theater profiteert ook de theatertekst van onze vrijgekomen vrije tijd. Dat merk je onder meer aan de vele online leesgroepen die her en der opduiken. Ook OPENDOEK zag een opmerkelijke stijging aan digitale ontleeningen van theaterstukken. "Tussen 16 maart, de dag waarop onze bibliotheek haar deuren sloot, en 19 mei werden 2100 teksten digitaal ontleend", bevestigt Bastiaan Malcorps, die bij OPENDOEK de Theaterbib coördineert. "Vandaag worden we nog altijd overstelpt met vragen. Onze prognose voor de toekomst is dus zeker positief."

Als gevolg van de coronacrisis kende ook het aantal digitale leescomités een stijging. "Van de 99 huidige comités zijn er 28 bijgekomen tijdens de eerste twee maanden van de coronacrisis. Die komen als geroepen, want met de geldende beperkingen is het wel erg omslachtig geworden om boeken en brochures aan elkaar door te geven. Zo ontdekken gezelschappen nu massaal de digitale mogelijkheden."

Ruggengraat van theatergroep

Waarom schuilt de waarde van zo'n leescomité? Hoe organiseer je zo'n comité het best? Peter Mertens is lid van het artistiek comité bij KTg Uilenspiegel uit Diest en benadrukt hoe belangrijk de rol van zo'n leescomité is bij de stukkeuze. "De acteur kiest liefst een stuk waarin een goede rol voor hem of haar zit. De regisseur prefereert een stuk waarbij hij zich theatraal kan uitleven. De productie leider verkiest iets wat scenografisch de moeite loont. Met een gevarieerd leescomité kun je ervoor zorgen dat er een stuk op tafel komt waarmee iedereen instemt."

"Ons comité is de ruggengraat van de vereniging, die na grondige evaluatie bepaalt wat er op de affiche komt. Op regelmatige tijdstippen komen we samen om te beslissen welke stukken op de reservelijst komen. Dat is een soort wachtkamer, waar theaterteksten blijven staan tot we een geschikte regisseur en cast gevonden hebben. Deel uitmaken van een leescomité is echter niet te onderschatten. Velen voelen zich geroepen maar weinigen blijken in staat om het vol te houden. Ervaring in lezen, tekstanalyse, inzicht en fantasie zijn toch wel een vereiste om je steentje te kunnen bijdragen."

"In de eerste twee maanden van de coronacrisis zagen 28 digitale leescomités het licht. Logisch, want met de maatregelen is boeken doorgeven erg omslachtig"

BASTIAAN MALCORPS, THEATERBIB OPENDOEK

Ook bij het Zwevegems Teater neemt het leescomité een cruciale positie in, vertelt Magda Callens. "Iedereen heeft jarenlange ervaring als acteur of regisseur. Onze mensen gaan zelf ook veel theater kijken om frisse ideeën op te doen. Andere leden van het gezelschap mogen echter ook voorstellen doen." Maar meestal zijn het toch de regisseurs die een stuk op de agenda plaatsen. "Het is vaak op basis daarvan dat ons comité volle bak gaat lezen, om dan samen met de regisseur een stuk te kiezen. Daarbij houden we ook rekening met de beschikbaarheid van acteurs en variatie in het genre."

Hoe vitaal is digitaal?

Schakelen die doorwinterde leescomités in coronatijden volop over naar het digitale aanbod? "De digitalisering van de Theaterbib van OPENDOEK wordt zeker toegejuicht", zegt Peter Mertens. "We ontleneren meer en meer digitaal omdat dat sneller gaat en minder omslachtig is. Ons leescomité is er enorm enthousiast over. Hopelijk wordt de digitale collectie bij de bib nog verder uitgebreid. Nu zijn we verplicht toch nog enkele brochures fysiek te bestellen omdat ze niet digitaal voorhanden zijn."

Bastiaan Malcorps hoopt dat veel andere groepen het voorbeeld van KTg Uilenspiegel volgen. "Het enthousiasme sterkt ons alvast om zoveel mogelijk exemplaren ter beschikking te stellen." Op 19 mei, de dag waarop ons gesprek plaatsvindt, kan je via OPENDOEK al 3100 teksten opvragen. "En er is nog groeimarge: alleen al in de eerste twee maanden van de lockdown hebben we 800 teksten toegevoegd aan onze databank."

Ook Magda Callens van het Zwevegems Teater ziet op termijn mogelijkheden in een digitaal leescomité. "Uiteraard grasduinen we graag in de grote collectie van de Theaterbib. Maar voorlopig ontleneren wij nog niet digitaal omdat we denken dat onze keuzes niet voorradig zijn."

Bastiaan Malcorps stelt ons gerust: "Als mensen teksten suggereren die nog niet voorhanden zijn, proberen we die zeker te digitaliseren. Naar de tekst 'Quarantaine' van Natali Broods was bijvoorbeeld nog nooit zoveel vraag als nu. De lezers laten zich inspireren door de omstandigheden, en daar hebben wij zeker oren naar."

Hoe start je een digitale leesgroep?

Registreer je bij de Theaterbib van OPENDOEK en selecteer welke teksten je wilt bestellen. Je ontvangt een link naar het Digify-platform, waar je een account kunt aanmaken voor jezelf of een volledige groep. In het tweede geval worden alle ontleende teksten onmiddellijk naar alle leden van je groep gestuurd.

Met een Digify-account kun je maximaal vijftien teksten tegelijk ontleneren. Deze teksten zijn leesexemplaren: je kunt ze niet printen of kopiëren en ze zijn slechts 30 dagen beschikbaar. Soms bepalen ook auteursrechten of een tekst digitaal kan worden gedeeld.

Meer info over de Theaterbib of digitaal lezen vind je op www.opendoek.be/theaterbib. Wie zich wil oefenen in tekstanalyse, kan bij OPENDOEK terecht voor gerichte cursussen.



© Dieter Bevers

LEESCOMITÉS IN DE OUDHEID



© Bo Spitaels

HOE GOEDE COMMUNICATIE DE TOEKOMST VAN JE GEZELNSCHAP KAN VERZEKEREN

DUURZAAM DUURT HET LANGST

BIANCA DE WOLF

Hoe bouw je een hechte band op met je publiek, ook als je niets te verkopen hebt? Door via duurzame communicatie een relatie op te bouwen met alle betrokkenen van je gezelschap. Wie het hele jaar door de band met anderen warm houdt, ziet de ticketverkoop vanzelf stijgen. Maar belangrijker: je ziet ook hoeveel werk je uit handen kan geven, als je publiek en medewerkers staan te dringen om erbij te zijn. Misschien belt de plaatselijke persmusketier je straks zelf op...

Theatergezelschappen die duurzaam communiceren, doen hun werk in één keer goed. Ze bekijken de communicatiecyclus als één geheel: van marketing, over informeren, entertainen en verbinden tot het bieden van een goede service. Een duurzame communicatiecyclus maakt gebruik van feedback. Het publiek, je leden en vrijwilligers kunnen je precies vertellen hoe je organisatie ervoor staat. Een duurzaam communicerende organisatie staat daarvoor open. Niet alleen worden je voorstellingen en repetities er beter van, publiek en alle andere betrokkenen merken dat je naar hen luistert. Het is een kwestie van vertrouwen schenken – aan publiek, leden en medewerkers – en daarvoor worden terugbetaald. Voordeliger én winstgevend dus.

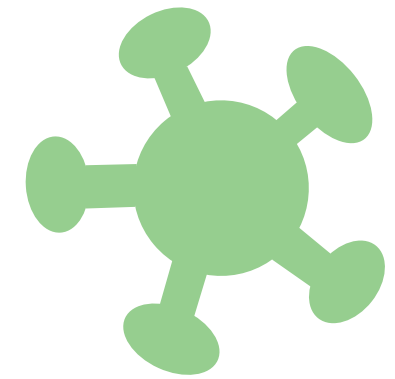
DUURZAAM COMMUNICEREN IN DE PRAKTIJK

Een vereniging die het duurzaam communiceren in de vingers heeft, is TeamJacques, een musicalgezelschap uit Brugge. Als ik Jonas Jacques, een van de bezielers, aan de lijn krijg, moet ik maar één vraag stellen en hij is vertrokken: of hij bewust omgaat met communicatie? Zijn gezelschap houdt de band met alle betrokkenen het hele jaar warm. "Sinds 2015 zijn we een groter gezelschap dat stevige musicalproducties op de scène brengt, met soms wel veertig acteurs", zegt Jacques. "Ondanks een professionele omkadering blijven we een amateurgezelschap. Het beoefenen van een kunstvorm en wat dat doet met mensen blijft ons belangrijkste doel. We willen mensen verbinden via theater."

"We gebruikten de impasse van de coronacrisis om onze medewerkers, cast en leden te bevragen: hoe zien zij ons gezelschap evolueren? Dat werd erg geapprecieerd"

JONAS JACQUES, TEAMJACQUES

Op een persoonlijke en menselijke maat communiceren is een must, ook met je eigen leden en vrijwilligers. Daarvoor ga je met hen in interactie. "De kerngroep, of de productieleiding, vraagt veel inhoudelijke en creatieve feedback aan medewerkers en de acteurs", zegt Jacques. "Dat begint al als iemand wil meespelen of meewerken. We vragen waar elk goed in is en proberen die skills mee te nemen in het stuk. Een actrice die bijvoorbeeld graag tekent kan haar passie ook kwijt bij decor- en grafische ploeg. Bij de keuze van verhalen die we op scène zetten, houden we rekening met



de wensen en ideeën van onze medewerkers en ons publiek. We communiceren het hele jaar door met de vrijwilligers en medewerkers via een gesloten Facebookpagina en Instagramgroep. Het zijn communicatiekanalen waarbij rechtstreekse interactie heel gemakkelijk is. We hebben ook een nieuwsbrief die we op regelmatige tijdstippen versturen."

Het is goed om de vinger aan de pols te houden van alle betrokkenen. Medewerkers die zich gehoord voelen, zijn meer betrokken én blijven zich ook langer en intenser engageren. Want daar leeft een amateurgezelschap van: mensen die door het vuur gaan en topprestaties leveren vanuit een intrinsieke motivatie. Jacques: "De impasse van de coronacrisis hebben we gebruikt om een bevraging te doen bij ons publiek, onze partners en onze medewerkers: hoe zien zij TeamJacques evolueren? Dat werd erg geapprecieerd."

VAN TOESCHOUWER TOT AMBASSADEUR

Door je publiek te kennen en regelmatig te informeren en entertainen, ontwikkel je een duurzame band. En dan willen toeschouwers geen enkele voorstelling missen. Dat weet ook Jacques: "We willen weten wie ons publiek is en waarom het naar TeamJacques komt kijken. Want ook al zijn we een liefhebbersorganisatie, toch hebben we een stevig budget nodig om onze producties op scène te zetten. We zijn afhankelijk van onze toeschouwers om geld in het laatje te brengen. Daarom willen we zoveel mogelijk inspelen op hun wensen, echter zonder onze eigenheid te verliezen. We zijn geen reproductiegezelschap dat Disneyklassiekers of kaskrakers naspeelt. We produceren zelf eigentijdse Vlaamse verhalen en nieuwe concepten. En dat wordt ook door ons publiek gewaardeerd."

Om een band met je publiek warm te houden, ook tussen twee producties in, moet je blijven communiceren. "Een aantal keer per jaar sturen we een digitale nieuwsbrief naar een adresbestand van bijna duizend geïnteresseerden", zegt Jacques. "We geven hen een inzicht in ons werkproces, de keuzes die we maken tijdens het creëren. We tonen ook filmpjes van repetities of van een grimemake-over. Zo zien ze hoe een voorstelling ontstaat én prikkelen we hun nieuwsgierigheid naar het eindresultaat. En dat werkt! Dat merken we aan de mond-aan-mondreclame, de deelacties op sociale media en de nieuwe inschrijvingen voor onze

nieuwsbrief. Ook zijn we aanwezig op regionale evenementen, vanwege de herkenbaarheid en om nieuw publiek aan te boren. En na een voorstelling zal je onze ploeg niet backstage vinden, maar tussen het publiek. Om te weten hoe ze een voorstelling ervaren, wat goed was en wat voor verbetering vatbaar is. Een persoonlijke en informele exitpoll. Maar het belangrijkste is dat we met de reacties ook aan de slag gaan. Anders ben je na een tijd niet meer geloofwaardig."

Eerlijk duurt het langst. Wat je belooft, moet je waarmaken. Jacques: "We bieden ons publiek waar voor zijn geld. Dus is er soms een rondleiding achter de schermen, delen we gratis programmaboekjes uit en komen de acteurs in kostuum kennismaken met de kinderen na een schoolvoorstelling. Dit alles om het publiek met een goed gevoel naar huis te laten gaan. Want dan komt het terug."

LANGDURIGE SAMENWERKING

Ook met de partners en sponsors tracht je als gezelschap een duurzame relatie uit te bouwen. "We werken al jaren samen met Welzijnsschakels en VRIJUIT, zodat onze voorstellingen betaalbaar blijven voor mensen met een beperkt budget", zegt Jacques. "En de cultuur- en jeugdinstellingen vragen we om mee promotie te voeren naar hun doelpubliek. We koppelen hier dan iets extra aan zoals een redactioneel artikel, een vrijkaart of een leuke preview via sociale media. Ook scholen proberen we warm te maken voor onze producties. Zo voorzien we een concreet en bruikbaar pedagogisch pakket rond de thema's van elke productie."

"We hebben liever tien jaar een goede samenwerking met dezelfde sponsors dan éénmaal een lucky shot van een sponsor die je daarna nooit meer ziet"

JONAS JACQUES, TEAMJACQUES

Een valkuil is dat eens de productie achter de rug is, de sponsors worden vergeten, tot een volgende productie op stapel staat. En dan moet je weer op pad om sponsors te zoeken... "Tussen twee voorstellingen houden we zeer bewust contact met onze sponsors", zegt Jacques. "We bedanken hen altijd persoonlijk voor hun steun. En we houden hen op de hoogte van onze volgende projecten. In de mate van het mogelijke geven we hen ook nog iets extra: een compilatiefilmpje van de repetities en de voortgang van de productie, een vrijkaart, drankbonnetjes. We hebben liever tien jaar een goede samenwerking met dezelfde sponsors dan éénmaal een lucky shot van een sponsor die je daarna nooit meer ziet."



DRIE PUBLIEKSVERBINDENDE ACTIES TIJDENS HET CORONACEEN

De coronacrisis hakte er stevig in bij **Teater Lier**. De laatste voorstellingen van 'Talisker' moest het plotsklaps annuleren en de première van de nieuwe productie 'Alles voor de tuin' werd uitgesteld. Floor Guldentops: "We vonden dat we dit seizoen niet konden afsluiten zonder iets te doen voor onze leden en ons publiek. Dus speelden we een heuse videoconference-voorstelling. We kozen zeer bewust 'Buiten voor de deur', een verhaal dat zich situeert net na WOII, waarbij net als vandaag alle bestaande en voordien normaal geachte kaders veranderd zijn. Ieder speelde vanuit zijn kot, waarna alle scènes tot een geheel werden gemonteerd, dat gratis werd gedeeld op Facebook en op onze website. Het is geen gepolijste film, bijna alle scènes werden in één take gefilmd. We wilden zo dicht mogelijk bij een live theaterervaring blijven. Aan de positieve reacties te zien is dat goed gelukt."

De jeugdproductie 'Kulderzipken' van **Het Mortsels Jeugdtheater** werd verplaatst naar oktober. "Maar we wilden de meer dan 1300 kinderen en ouders die een ticket hadden gekocht ook in deze vreemde tijden laten genieten van de sfeer van het theater", zegt Tim Berghmans. "Net voor de paasvakantie planden we dus een nieuwsbrief met heel wat leuke en creatieve activiteiten voor kinderen en families. Denk aan inkleurtekeningen van voorbijge producties, een online grimetutorial door de grimeurs van het gezelschap, een fotoquiz, filmpjes van acteurs die verhalen vertellen en nog veel meer."

Theater Clan uit Lier moest haar tiende productie 'De evolutie van de wereld in 64 minuten' noodgedwongen verplaatsen naar 2021. "Maar we bleven niet bij de pakken zitten", zegt Jeroen Vaes. "Op Facebook zijn we met een 'gelaagde' mondmaskeractie begonnen. Mensen konden een door ons gemaakt mondmasker bestellen, maar de stof die we gebruiken geeft ook een tip over onze volgende productie. Zo triggeren we het publiek om ons te blijven volgen. Op 29 mei, de dag dat het stuk in première zou gaan, vroegen we ons publiek om hun beste oerwoud-, sterf- of machinegeluid door te sturen. Die verwerken we in de geluidsbanden die we tijdens de uitgestelde voorstelling zullen gebruiken. Zo wordt ons publiek een deel van de voorstelling."

DE SOUFFLEURS

BASEERDE JE OOIET EEN PERSONAGE OP IEMAND DIE JE KENT?

Ooit bracht de Nijlense cultuurraad 'De moord van Nijlen', waarin de meid van de pastoor wordt vermoord door Baekelandt, die later in Lier op de Grote Markt werd opgehangen. Ik vertolkte de stotterende griffier. Om dat zo menselijk mogelijk te laten klinken spiegelde ik me aan een vriend die stotterde. Ik sloeg hem nauwlettend gade, om de juiste accenten te leggen en haperingen op het juiste moment te laten weerklinken. Ik heb hem echter nooit verteld dat ik dat stiekem heb gedaan. Achteraf kreeg ik mooie kritieken, zelfs van kijkers die meenden dat ik echt stotterde en mij feliciteerden met de moed om dat op het toneel te durven tonen.

HERMAN VERHAEGEN

Als 19-jarige kreeg ik de kans om een infantiele jongeman te spelen die de volwassen wereld in wordt gedwongen. Om deze rol gestalte te geven, kon ik veel inspiratie putten uit mijn ervaringen als leider bij Akabe, een scoutsgroep voor mensen met een beperking. Zo leerde ik de klik te maken van 'functioneel denken' naar 'kinderlijk rationeel denken'. Drie jaar later mocht ik een demeterende gepensioneerde neerzetten. Daarin kon ik opnieuw een deel van die kindse onschuld kwijt, al moest dit gepaard gaan met het gewicht van een leven vol verlies. Niet vanzelfsprekend voor een 22-jarige. Na elke voorstelling moest ik me telkens even afzonderen om opnieuw tot mezelf te komen.

TOON VAN HOYWEGHEN

In het politieke drama 'De Kus van de Spinnevrouw' van Manuel Puig vertolkte ik de rol van Molina. Argentinië, dictatuur jaren 1970, Molina, als homoseksueel beschuldigd van seks met een minderjarige, moet de cel delen met de linkse revolutionair Valentin. Het regime hoopt dat Molina informatie zal ontfutselen van zijn celgenoot. Het duurde een hele tijd vooraleer ik Molina gestalte kon geven. Ik wilde er geen 'lachwekkende' nicht van maken, maar uit de taal en de bewegingen moest wel duidelijk zijn wie Molina was en waar hij voor stond. Ik zocht iemand die op een typische manier bewoog. Die vond ik in de persoon van de kokkin van de school waar ik werkte: zij zette altijd heel korte stapjes. Meteen had ik een basis om Molina geloofwaardig neer te zetten.

RONNY VANDERSTRAETEN

Als schrijver van een revue is het de bedoeling dat je de personages heel herkenbaar typeert. Zo kroop ik in de huid van de groenteboer uit mijn wijk. Het moeilijkste was zijn karakter herkenbaar te maken. Achteraf kreeg ik een compliment van de echtgenote van de groenteboer, die me zei dat ze haar man had gezien op scène, met dezelfde cassante trekjes.

GINO BRUNEEL

'Ziekelijk' van Jack Staal vind ik nog altijd een fantastisch stuk. In de rol van Stanneke zag ik perfect de figuur van mijn vader, die na een 'centraal vasculair accident' in een verzorgingstehuis terecht kwam. Hij zag waanbeelden, zoals duiven die langs het raam vlogen op momenten dat er geen vogel te zien was. Hij was in zijn leven dan ook zeer intensief met duiven en vogels bezig geweest. Stanneke in het stuk, zit ook regelmatig op duiven te roepen. Ik speelde die rol met de pet van mijn vader op en heb het ook als eerbetoon aan hem opgedragen.

CEL VAN NUFFELEN

Net als Dr. Frankenstein knip en plak ik personages bij elkaar. In mijn toneelstuk 'In de RATS' komen de burens Frans en Emmy zich moeien met het woelige huishouden van Marie. Voor Frans baseerde ik me op een acteur die ik kende. Het was duidelijk dat hij niet de broek droeg thuis. Zijn vrouw legde hem woorden in de mond en maakte zijn zinnen af. Emmy baseerde ik op een collega die redelijk bazig uit de hoek kon komen. In het stuk zijn die karakters uitvergroot. Frans zegt amper vier woorden na elkaar omdat Emmy hem constant onderbreekt en haar mening opdringt.

PETER DE PAUW

DIGITALISERING: VAN NOODOPLOSSING TOT NIEUWE THEATERVORM?

BERNARD SOENENS

In februari was theater nog een feest. En toen kwam de coronacrisis. Door de beperkende maatregelen zochten theateropleidingen en vormingen hun heil in online toepassingen. Maar wat als experimentele noodoplossing begon, kan duurzamer zijn dan eerst vermoed. Hoe digitaal is de toekomst van de theaterles?

Fysiek samenzijn moet zowat de grootste troef van theater zijn. Dat het verbod op samenscholing in de semi-lockdown kwalijke gevolgen heeft voor theateropleidingen, spreekt dan ook voor zich. Eindejaarsproducties worden nu geschrapt, evaluaties gebeuren op basis van alternatieve criteria. Waar primaire en secundaire scholen begin mei weer mogen openen, beperkt het Deeltijds Kunstonderwijs zich vanaf eind mei nog tot één-op-éénonderwijs. En dus moesten theaterdocenten zich de vraag stellen hoe ze samenspel, beweging en lichaamstaal digitaal kunnen oefenen.

De brede waaier aan resultaten stemt tevreden, zo blijkt. Jo Roets, die de deeltijdse opleiding coördineert aan de Toneelacademie Maastricht, vindt de online lessen goed aansluiten bij de vertrouwde manier van werken. "Wij lieten theorielessen plaatsvinden via livestream en vonden vrij snel een alternatief voor technische stem-, zang- en bewegingslessen. In de dramaturgieles presenteerde een student een theatertekst via het online

platform Zoom, de stemles werd een oefening via WhatsApp en voor het vak cultuurbeschouwing werden de studenten gids in een virtueel museum. Een wekelijks meditatiemoment moest voor binding zorgen."

PERSOONLIJKE AANPAK

Praktijklessen vragen om een creatieve en persoonlijke aanpak, merkt Karolien Verschuere, docent aan de academie van Roeselare. Zij besloot al snel om de klassikale lessen te herbekijken, en leerlingen per vijf te begeleiden in een videoles rond tekstmateriaal, zeggings- en dictie. De creatieve opdracht was vrij: met de vertrouwde iPhone als camera mochten haar leerlingen thuis een scène spelen, al dan niet met ondersteuning van huisgenoten. Waar sommigen zouden terugdeinzen, grepen haar leerlingen de opdracht gretig aan. Als tip gaf Verschuere hen om een woedebui te spelen op een komkommer in de openstaande koelkast of een

emotionele speech te geven op hun eigen filmpremière, in feestelijke looks, met huisgenoten als paparazzi.

Er is dus best wat mogelijk online. "Zeker bij individuele oefeningen werkt een digitale aanpak uitstekend", merkt Frank Verdrú van de academie van Poperinge. "Leerlingen komen creatiever en spontaner uit de hoek omdat ze niet onmiddellijk met een groep geconfronteerd worden en ook als docent geef je betere feedback."

Bovendien verwierven theatermakers zelf heel wat digitale skills en zien ze zeker mogelijkheden voor overlegmomenten, theateroefeningen en repetitieprocessen. Om passief bij te leren ontstond dan weer een aanbod aan virtuele museumbezoeken, videocaptaties en podcasts. Zo maakte Verdrú voor zijn leerlingen een theaterquiz en liet hij hen online voorstellingen van Toneelhuis en NTGent bekijken. "Als docent moet je voor zulke kansen alert zijn en ze doorgeven aan de leerlingen", vindt ook Verschuere.



© Charlotte Vandijck

NIEUWE THEATERVORMEN

Uit de beperkingen vallen ook theatrale oplossingen te puren, vindt Jo Roets. "Wij onderzoeken nu hoe we met video een literaire tekst kunnen exploreren op zijn betekenis en muzikaliteit. Het blijkt ook mogelijk om aan samenspel te werken. Spel met toenadering of afstand tegenover de webcam kan de reële aanwezigheid van een publiek vervangen. Om op afstand een liefdesscène te spelen, moet je dan weer suggestief werken en de illusie opsporen. Op de regiitraining namen de tweedejaars het coronaverhaal mee en zochten ze een aangepast inhoudelijk concept. Ook daar kun je van een probleem een kans maken: als de veiligheid om mondkmaskers vraagt, kom je misschien bij het maskertheater terecht."

"Bij individuele oefeningen werkt een digitale aanpak uitstekend. Zonder de groep komen leerlingen creatiever en spontaner uit de hoek"

FRANK VERDRU, ACADEMIE POPERINGE

De digitale wegen verdienen in elk geval exploratie. Maar hoe groot is hun toekomstpotentieel als de theaters effectief heropenen? Is het blijf-in-je-kot-podium niet te beperkt om het tot een duurzaam theatermedium te schoppen? Johan Luyckx, docent aan het Lemmensinstituut, houdt een slag om de arm: "Vergelijk dat met de grote argwaan toen acteurs voor het eerst een microfoon opgespeld kregen. Dat was lang 'not done', terwijl het nu ingeburgerd is. Het e-book is er ook gekomen. Videobeelden zijn vandaag niet langer een decorstuk maar een volwaardige actor. Nu zouden we de virtual realitybrillen in theater kunnen uitproberen om de fictie om te zetten in realiteit en een live-effect te bereiken. Nu moet het theater de tijd nemen om die nieuwe methodes aan te pakken. De technische creativiteit van theatermakers is een uitdaging."

Sommigen gingen die uitdaging aan en ontwikkelden zelfs nieuwe theatervormen. Zo pakte het Antwerpse gezelschap Skagen uit met de allereerste social network-voorstelling via WhatsApp. Wie zich inschreef voor 'WhatchApp', zoals die heette, kwam in

een WhatsApp-groepje terecht, waar hij vier weken lang via realtime berichtjes de ontluikende liefde kon volgen tussen de dyslectische Emmi en taalpsycholoog Leo. Kan zo'n format ook na corona succes oogsten? Optimisten stellen dat het voyeurisme bij zo'n WhatsApp-conversatie niet veel verschilt van onze nieuwsgierigheid bij klassiek theater.

Of zo'n digitaal concept daarom ook een theaterbeleving kan vervangen, is een andere vraag. "Hoe soepel de digitale aanpak ook loopt, de docenten vinden het fysiek contact erg belangrijk", zegt Verschuere. Theater is groepswork en vraagt om directe interactie met een publiek. Theater is van mensen, voor mensen. Acteurs in een mozaïek op het Skypescherm kunnen hun tekst, subtekst en kijkrichting wel verzorgen, maar de lichaamstaal en beweging schieten er bij in. Het samenspel, het spelplezier, de spontaneïteit van het moment en de magie van het kijken naar theater in de realiteit zijn niet te evenaren. Digitale middelen mogen een handige tool bieden om theaterlessen te redden – wie ze als startpunt voor een autonome voorstelling neemt, komt in de buurt van video-performance of film. En dat zijn andere disciplines.



© Charlotte Vandijck

VOLG DE VORMINGEN VAN OPENDOEK ONLINE

Ook OPENDOEK experimenteert met gratis online cursussen en vorming. Zo vonden via Facebook Live en Zoom vormingen plaats over stemgebruik (door Wen Bellens) en theatrale groepsopwarming (door Jana Geens). Die zijn terug te vinden en te volgen via de Facebookpagina van OPENDOEK.

In het kader van vertelkunst gaf Veerle Ernalsteen de driedelige workshopreeks Fata Urbana voor docenten NT2. Een kleine 300 unieke deelnemers woonden deze gratis sessies bij via het digitale platform LiveStorm. Begin juni volgden via LiveStorm sessies 'Feedback geven' en 'Dramaturgie' met dramaturge Ruth Mariën. En er komt nog meer. Interesse? Volg onze Facebookpagina en nieuwsbrieven voor actueel nieuws.

KUNSTENAARS UIT DE COULISSEN

De kostuumontwerper: “Een kostuum is als een tweede huid”

CHARLOTTE VANDIJCK

In recensies of bij het publiek krijgen ze nauwelijks krediet, maar neem hen weg en je theatervoorstelling wordt naakt gespeeld, valt zonder licht of gaat niet eens door. In ‘Kunstenaars uit de coulissen’ geven we het woord aan de tovenaars in de schaduw van het grote podium. Aflevering 4: de kostuumontwerper.



‘Tape voor Kleuters’ - Maartje Van Bourgognie © Clara Hermans

MAARTJE VAN BOURGOGNIE

Welk type kostuum reflecteert het meest jouw persoonlijke missie?

“Al mijn hele leven ben ik een verzamelaar en tweedehands. Er zit nu eenmaal meer ziel in dingen waar je de jaren van afleest. Voor een voorstelling over een echtscheiding stond er één helft van een grote lederen zetel op scène. Het afgezaagde deel bleef ongebruikt. Ik kon toen niet anders dan daar een lederen jurk van maken. Zomaar weggooiën vind ik absurd! Maar mijn specifieke ontwerpstyl blijft uitgesproken kleurrijk. Het weerspiegelt mijn speelse karakter.”

Hoe ziet jouw ideale werkplek eruit?

“Zeker voor een job achter de coulissen vind ik een hechte samenwerking een must. Wekelijkse productievergaderingen bieden het creatieve proces meer structuur en rust. En verbinding. Want hoe beter je je voelt, hoe mooier het werk dat je maakt. Een team dat elkaar graag ziet en samen veel plezier beleeft, is toch een beetje als een scoutskamp. Dankzij die typische hechte cocon van een artistiek nest til je elkaar op.”

Welk vooroordeel over jouw vak wil jij de wereld uit helpen?

“Dat het weinig werk is, want de werkdruk ligt echt heel hoog! Die uren tellen ook dubbel omdat mijn arbeid in het atelier meestal onzichtbaar is. Nochtans staat er in mijn contract dat ik evengoed een maker ben. Als costumier denk je echt actief mee met de regisseur. En dat zie je. Mijn kostuums groeien letterlijk tijdens het repetitieproces omdat ik zo regelmatig kom kijken. Men zegt mij dat ik daarin niet zoveel tijd moet steken, maar wie zo betrokken is, toont zijn engagement.”

Wat maakt van jou een goede kostuumontwerper?

“Ik kan heel snel werken en mijn groot associatievermogen is mij bijzonder dierbaar. Dat is vooral handig bij de eerste lezingen van een nieuw stuk. Tekst prikkelt mij enorm. Ik vertaal het erg graag naar scènebeelden. En als je mij carte blanche geeft, dan duik ik met volle overgave in de fantasiewereld van de regisseur. Ooit maakte ik zeer excentrieke flamingokostuums van feloranje touw en knalroze lakleren knielaarzen. Voor die laarzen reed ik zelfs naar een wazige seksshop in Nederland!”

ELENA WERNER

Wat is jouw specialisatie als kostuumontwerper?

“Ik heb een grote liefde voor artisanale ambachten en historische kostuums. Voor dat laatste volgde ik zelfs een speciale opleiding. Bij mijn laatste projecten mocht het allemaal wat bombastischer zijn met veel pailletten en arbeidsintensieve kostuums. Heerlijk! Zelf vind ik een gevoel voor finesse en technische vaardigheden onontbeerlijk in dit vak.”

Met welke collega zou jij vaker willen samenwerken?

“Vooral bij dans- en musicalproducties mis ik een hechtere samenwerking met lichtontwerpers. Zo maakte ik eens kostuums met pasteltinten. Plots projecteerden ze felle bloemen in geel- en roodtinten op de scène: ik schrok mij te pletter want het was geen gezicht! Ondertussen werkte ik al samen met een lichtontwerper die mij veel bijleerde. Dankzij hem durf ik de tribune op te stijgen om in gesprek te gaan met het belichtingsteam. In een productie waar iedereen zijn zin doet zijn de resultaten nu eenmaal niet indrukwekkend.”

Wat maakt van jou een goede kostuumontwerper?

“Vroeger dacht ik dat concrete vaardigheden zoals textielkennis het allerbelangrijkste waren. Maar dat is toch niet alles. Ik geloof dat een sterk communicatievermogen essentieel is,



‘Cosi Fan Tutte’ - Elena Werner © Marco Borggreve

en dat streef ik altijd na. Mijn gedrevenheid en zin om mij steeds verder te ontwikkelen hebben mij al ver gebracht. Inspelen op veranderende situaties doe ik ook geregeld. Dat is in de cultuursector trouwens erg noodzakelijk. Eigenlijk is de optelsom van jouw persoonlijkheid en ervaring het meest doorslaggevend.”

Hoe wordt een droom bij jou werkelijkheid?

“In het ideale geval creëer je kostuums samen met de speler of danser. Hoe meer ik aanwezig ben bij het creatieve proces, hoe dichter ik op het vel zit van de personages én de droomwereld van het artistieke team. Werken voor dansproducties is zalig, dan ontwerp ik tussen de repetities door. Ik volg goed de bewegingen van de dansers, zodat mijn werk het verhaal visueel kan versterken. Bij De Nederlandse Reisopera moest ik het aan het begin van het ontwerpproces eens stellen met een paar foto’s van de zangers. Dat is een *no go*. Zonder fysieke connectie lukt het niet.”



‘Zoo of Life’ - Elif Korkmaz © Johan Verhuist

ELIF KORKMAZ

Hoe wordt een droom bij jou werkelijkheid?

“Het meest magnifieke resultaat gaat altijd samen met een performer die zelfvertrouwen uitstraalt. Als iemand zich goed in zijn vel voelt, volgt het kostuum vanzelf. Een kostuum is als een tweede huid. Iedere vrouw kan een Ophelia zijn, elk lichaam is even prachtig. Ook voor een gezelschap met nul middelen en grote dromen kan je een knap kledingstuk maken. Laatst nog maakte ik haast zonder budget een fatsuit. Dat vergde wat handwerk en ambacht, maar als je er langer naar keek, geloofde je echt dat de jongen op scène zwaarlijvig was”

Welk type kostuum reflecteert jouw persoonlijke missie?

“Ik ben een zeer genereus en gedreven persoon en voel mij soms een beetje Robin Hood. Als sociaal beestje zoek ik graag verbinding en gelijkheid op. Dat zie je aan mijn ambitie om steeds een totaalconcept te creëren. Daarin steek ik veel monumentaliteit. Ik vind dat het podiumlandschap in België trouwens meer moet durven. Lieve mensen, ga ervoor en trek je minder aan van wat anderen denken!”

Wat is jouw belangrijkste theaterrol naast die van de kostuumontwerper?

“Het zijn er meerdere en ik doe ze allemaal tegelijk! Ik ontwerp, ben atelierchef, doe het creatiewerk, fungeer als de mama van de backstage en treed wel vaker op als psycholoog. Acteurs en dansers moeten met liefde behandeld worden. In mijn loge staan altijd bloemetjes en briefjes, tekenen van dankbaarheid. Vertrouwen geven is alles in het theater. Soms staan performers helemaal in hun blootje te rillen van de zenuwen en dan sta ik klaar met een handdoek en glas water.”

Wat zoek jij in een artistiek team?

“Een groot familiegevoel! Dat ervaar ik altijd in het amateurtheater. De spelers en medewerkers zijn er allemaal vrijwillig, gedreven door hun passie. Er is ook veel appreciatie in de backstage. Mensen vergeten soms dat je als gezelschap altijd samen een theaterstuk maakt. Het is meteen zichtbaar en voelbaar wanneer er geen nauwe samenwerking was. Als je iets met een half hart doet, ontbreekt de magie.”



'Othello' - Timme Afschrift © Clara Hermans

SCENOGRAFEN OVER HUN STAPPEN RICHTING EEN DUURZAME DECORBOUW

“Geld is een dominante factor, maar het milieu is dat ook”

CHARLOTTE VANDIJCK

Afgedankte decorstukken vangen stof in volgestouwde depots en wachten op de schroothoop. Theatermaken is behoorlijk vervuilend. Toch is ecologisch creëren ook met een beperkt budget mogelijk. Maar hoe precies? Drie scenografen delen hun zoektocht naar een duurzaam decor.

“We moeten het toegeven. Theater maken is een beetje zoals een koekjesfabriek runnen. Het is een vrij vervuilende bezigheid in heel wat opzichten. In een zeer kort tijdsframe verzamel je immers veel afval.” Theatermaker en scenograaf Christiaan Mariman is zich maar al te bewust van de grote ecologische voetafdruk die zijn stiel achterlaat.

Maar die afdruk verkleinen is vandaag niet eenvoudig. Subsidieverlies en de klimaatkreet knagen aan het podiumkunstenlandschap. Rekening houden met onze ecologische voetafdruk terwijl je iedere euro tweemaal moet omdraaien:

de gevolgen van zo'n oefening zijn snel voelbaar voor alle makers achter de coulissen, ervaart decorbouwer Matthias Berghmans, die met De Fabricator ook workshops en coaching rond theater en techniek geeft. “Het is eigenlijk een mentaliteitskwestie, al is ecologisch denken gelukkig wel mijn tweede natuur.”

DECOR IN JE RUGZAK

Een duurzame mentaliteit sluipt in kleine én grote keuzes. Iets wat zeker meer aandacht verdient is transport, vindt Berghmans. “Voor het amateurgezelschap waar ik zelf nog steeds lid van ben is vervoer geen probleem. Ons depot en atelier liggen vlak naast de zaal. We hoeven dus niet zo ver te rijden. Dat is echt het voordeel van een groot magazijn.”

Maar vooral tournees veroorzaken heel wat vervuiling, weet Mariman. “Misschien zullen producties in de toekomst minder reizen. Met mijn gezelschap Kopland maakten we ons decor eens zo compact dat we het meenamen op de trein naar Nederland. Alles paste perfect in onze rugzakken. Eigenlijk ben ik best wel jaloers op circusgezelschappen. Een voorstelling spelen in een minicircustent lijkt me zeer interessant. Zeker als je voor een langere tijd kunt neerstrijken op plaatsen, van parkje naar parkje of langs de dorpspleintjes. Zo bereik je samen met de cultuurcentra een heel divers publiek. Zo'n tent valt op, is letterlijk laagdrempelig en is intiem tegenover de meeste verhoogde podia binnen de huizen.”

Mariman raadt iedereen aan om vaker parken op te zoeken voor hun producties. “Die vragen een pak minder belichting en het zijn simpelweg locaties die al bestaan. Het komt erop neer om meer schoonheid te zien in onze directe omgeving en daaruit een theatrale ruimte te puren.”

“We zouden meer schoonheid kunnen zien in onze directe omgeving om daaruit een theatrale ruimte te puren”

CHRISTIAAN MARIMAN

BEZIELING

Dat is de filosofie die eveneens uit de gesprekken met andere scenografen naar voor komt. Ook decorbouwer en meubelmaker Timme Afschrift vindt het niet nodig om altijd een uitgeruste theaterzaal na te bootsen. “Zelfs een stoffig industrieel pand kan met zijn sfeer veel toevoegen aan de voorstelling. Zo'n locatie kan vuil zijn, maar met stofmaskers voor het publiek los je veel op.”

Afschrift ziet erg veel waarde in de uitstraling van pure, onbewerkte objecten. “Ik werk vaak met water, aarde, zand, staal of planten. Het kan echt alles zijn.” Zelf vindt hij gebruikte materialen ideaal voor de theatrale ruimte. Zeker omdat ze met hun geschiedenis extra bezieling kunnen geven aan een theaterstuk. “Bij 'Othello' van FABULEUS werkte ik bijvoorbeeld met een berg schapenwol. De vacht kwam rechtstreeks van een schapenweker, dus het was supervet, stonk gigantisch en er plakte nog modder aan. Ik dacht: ga ik dat nu wassen of niet? Omdat die vuile vacht wonderwel paste bij de spelers, liet ik ze gewoon onaangeroerd.”

Voor buitenissige vondsten hoef je dus niet ver te zoeken, maar hecht samenwerken vanaf het prille begin is wel een must. Ook dat is duurzaamheid, in zekere zin. “Bij de eerste lezingen beeld ik me in dat ik als extra speler de vloer oppa. Wat zie ik? Hoe kan ik via materialen of objecten ingrijpen in het verhaal?”

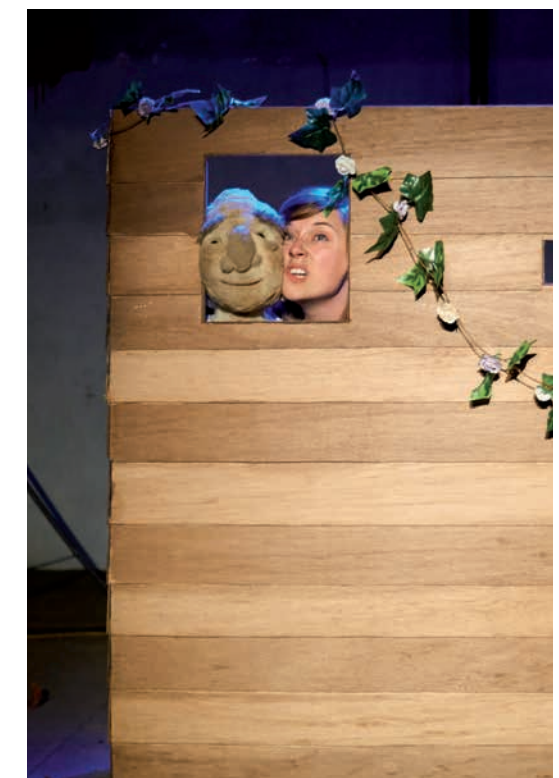
Afschrift kruipt als scenograaf in de rol van de verzamelaar die zijn onderdelen cast op karakter. “Als ik een oude houten vloer nodig heb, dan ga ik echt op zoek naar een geleefd exemplaar. Ook al is het een samenstelling van uiteenlopende bekledingen. Dat vind ik wel interessant. Bij de invulling van de scène vertrek ik het liefst van wat al bestaat.”

VEREENDE KRACHTEN

Hoe kom je aan dat bestaand materiaal? Gezelschappen ontwikkelen hun aanpak vaak los van elkaar, maar een duurzaam beleid vraagt vandaag toch nadrukkelijk om vereende krachten. “We moeten constant in overleg blijven met uiteenlopende bedrijven en cultuurhuizen”, besluit Mariman. “Ook het onderwijs is hierin een belangrijke peiler: docenten zeggen immers hoe het in het werkveld moet.”

Afschrift wil alvast een concreet voorstel de wereld insturen. “Ik ben er zeker van dat een gespecialiseerde decorwebsite erg zou aanslaan. Er bestaat een waslijst aan stukken. Iedere scenograaf zou online scènefoto's kunnen posten. Als maker kan je daar gemakkelijk door scrollen. Gegarandeerd zit daar altijd iets tussen wat je kunt lenen of overnemen.”

Een soortgelijk initiatief uit de bouwsector kan volgens Afschrift inspirerend zijn. “Als een gebouw op het punt staat op gerenoveerd te worden, neemt de bouwfirm Rotor Deconstruction alles wat waardevol is mee. Via hun website kun je die materialen dan op de kop tikken.” Berghmans tikt ook AlterEgo Decor, een bedrijf dat decors maakt en verhuurt voor allerhande evenementen en feesten. “Daar neem ik wel eens een kijkje. Verder lenen we evengoed zelf decorstukken uit aan andere gezelschappen.”



'Compagnie Kastaar' - De fabricator © Vincent Van Rompaey

DUURZAAM IS NIET DUURDER

Feit is dat een centraal informatiepunt de kennis over duurzaam ontwerpen zou kunnen verspreiden. "Er zijn niet veel gezelschappen, zowel onder amateurs als professionelen, die over die kennis beschikken", zegt Mariman. "Een grondige sensibilisering in het productieteam is al een mooi begin. Wie in jouw team stel jij aan om die duurzaamheidsfactor op allerlei manieren te vertalen naar een maker of regisseur? Die vraag wordt vandaag steeds crucialer. Wie bovendien als gezelschap een externe persoon betreft bij de plannen, helpt ook de expertise mee te verspreiden."

Eén aandachtspunt wil Mariman alvast zelf verspreiden. "Mensen denken vaak dat ze goed bezig zijn als ze recycleren. Toch is een investering van 2000 euro extra soms de moeite waard, als je daarmee een basis aanlegt voor meerdere seizoenen. Bovendien heb je dat materiaal dan ook meteen in huis."

"Ik raad cultuurcentra aan om over te schakelen op ledverlichting. Dat is duurder, maar gaat langer mee"

MATTHIAS BERGHMANS

Ook Berghmans kiest zijn materialen het liefst volgens een langetermijnvisie. "Indien je wel kiest voor nieuw materiaal, doe het dan zo bewust mogelijk. Stevige panelen en zetstukken kan je voor meerdere seizoenen gebruiken, op voorwaarde dat je ze gemakkelijk in en uit elkaar kan halen. Laatst raadde ik een cultuurcentrum aan om volledig over te schakelen op ledverlichting. Dat is veel duurder, maar het gaat jaren langer mee en is energiezuiniger. Het hout waarmee ik werk, komt dan weer stevast van de houthandelaar. Ook dat is wat prijziger dan het minder stevige aanbod van

de doe-het-zelf-zaak, maar het is kwalitatiever en herbruikbaar. Decorstukken die ik nu maak, kan ik nadien nog een hele andere vorm geven met een likje verf of behangpapier." Je moet het niet altijd groot zoeken, gelooft Mariman. "Denk eens aan gaffertape. Je spaart echt al veel uit als je minder tape gebruikt. Investeer in de plaats in een rubberen mat, die je evengoed over kabels kunt leggen en die je kunt hergebruiken."

OMARM DE SPEELTUIN

"Natuurlijk is geld een dominante factor, maar het milieu is dat ook", zegt Timme Afschrift. "In de tijd dat ik begon waren er voldoende middelen om de meest gekke ideeën te vertalen naar de scène. De voorstelling 'Bernadetje' van Arne Sierens speelde zich af in een botsautokraam. Nu kunnen weinig plekken dat nog betalen, hoewel je evengoed een straffe deal kan sluiten met een marktkramer. Vergeet niet dat creativiteit de oplossing is voor alle beperkingen. Je mag ons zoveel restricties opleggen als je wilt, we gaan toch theater blijven maken."

Uiteindelijk blijft de essentie van theatermaken – en dus ook decorbouw – nog altijd verbeelding, erkent Afschrift. "Als je één deken op de scène legt en je laat er vijf acteurs hun goesting mee doen, dan gebeuren daar ongelofelijk zotte dingen mee. Ik vind dat het decor de laatste jaren steeds meer versmelt met spel, en die versmelting is wat scenografie voor mij betekent. Eenvoud is nog altijd de mooiste manier om tot een mooi resultaat komen. Als scenograaf kan je kan veel toevoegen zonder te bouwen."

The Dark World Speaks' © Kopland



KWANTITEITSTHEATER

UITSTEL OF AFSTEL?

HET LOT VAN THEATER IN CORONATIJDEN

De rubriek Kwantiteitstheater geeft je de markantste cijfers over het amateurtheater. Deze keer peilden we naar het lot van jouw theaterstuk: hoeveel wordt geschrapt of uitgesteld?

VANESSA VAN GOETHEM

Bij het begin van de coronacrisis vroeg OPENDOEK haar regiomedewerkers om de schade aan geplande voorstellingen op te meten. Die lijst werd continu bijgehouden en aangevuld met wat we konden vinden op websites en Facebook. Wij delen met jullie graag de resultaten zoals vastgelegd op 27 april.

In totaal werden tegen die datum al 408 gezelschappen getroffen. Zij moesten actie ondernemen voor 445 producties die niet konden plaatsvinden op de voorziene datum. 41% werd geannuleerd, 59% naar een latere datum verschoven. Samengeteld gaat het over 2075 voorstellingen.

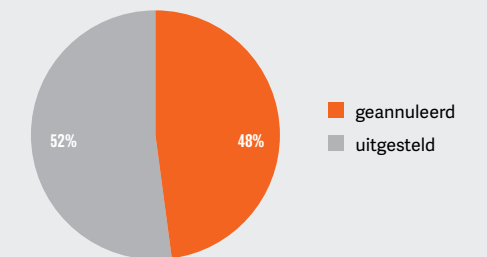
Het aantal voorstellingen per productie heeft een grote invloed op de beslissing om te annuleren of te verplaatsen, zo blijkt. Bij producties met tien of meer voorstellingen wordt slechts 20% geannuleerd, terwijl dat bij producties met minder dan 10 voorstellingen oploopt tot 42%. Producties waarvan slechts drie of minder voorstellingen gepland stonden, worden zelfs in 48% van de gevallen volledig geschrapt!

Nog zo'n hamvraag is wanneer de uitgestelde producties worden hernomen. 9% van de gezelschappen hoopt dat nog deze zomer te doen. Als gevolg van de strikte coronamaatregelen komt deze beslissing nu in het gedrang. Door de onzekerheid wachten vele gezelschappen af: maar liefst 40% van de producties heeft nog geen nieuwe speeldatum. 34% van de producties vond een nieuwe plek in het najaar van 2020. Opvallend: twee producties worden in de vriezer gestoken om pas in 2022 te ontdoen.

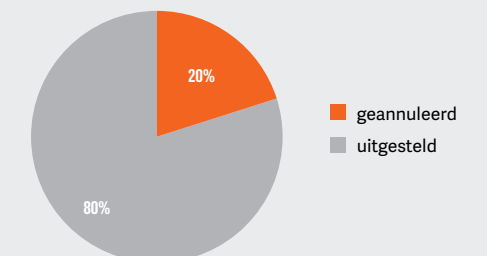
De regio's met de meest getroffen voorstellingen zijn logischerwijs ook de regio's waar de meeste gezelschappen actief zijn, namelijk Kempen, Gent-Eeklo en Randwerpen. Die laatste regio stelde procentueel de meeste voorstellingen uit in verhouding tot de geannuleerde voorstellingen. Enkel in Mechelen-Lier en Brabant-West zijn meer voorstellingen geannuleerd dan uitgesteld.

Dat het theaterseizoen 2019-2020 zwaar geleden heeft onder het coronavirus mag duidelijk zijn en ook het seizoen 2020-2021 is gesluiert in onzekerheid. Maar eens zullen de zalen weer open gaan en dan staan alle gezelschappen klaar met zowel nieuwe als uitgestelde producties. Lang leve het theater!

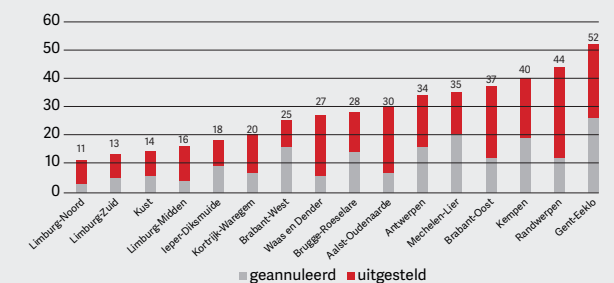
ANNULERINGEN BIJ PRODUCTIES MET MAXIMAAL DRIE VOORSTELLINGEN



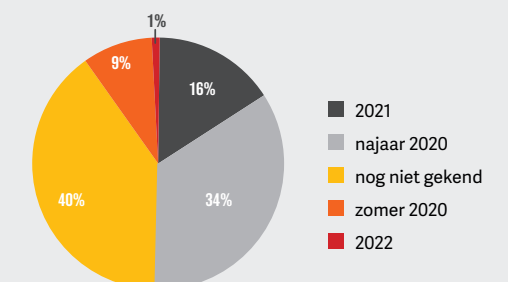
ANNULERINGEN BIJ PRODUCTIES MET TIEN VOORSTELLINGEN OF MEER



UITGESTELDE OF GEANNULEERDE PRODUCTIES PER REGIO



UITGESTELDE PRODUCTIES



WIST JE DAT?

THEATER IN QUARANTAINE

AFSTANDSTHEATER MET ZOOMBEELDEN

KURT VELGHE & BERNARD SOENENS

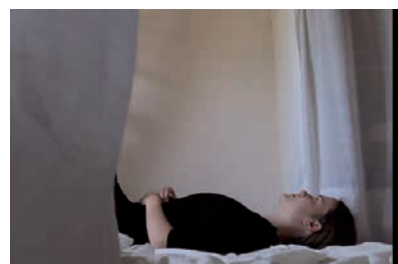
Zonder publiek geen theater. En dus noodzaakt de coronacrisis ons tot creatieve oplossingen om een live-kunstvorm als theater in leven te houden. Maar voor de kijker hoeven die geen bezwaar te zijn. Zes redenen om in theater tussen kot en kind toch een troef te zien.



JR - FC Bergman © Kurt Van der Elst

3 HONDERD JAAR EENZAAMHEID

Stel je voor: je plant 'Het Huis van Bernarda Alba' van Federico Garcia Lorca, waarin een Spaanse vrouw anno 1920 zich na de dood van haar man rouwend thuis opsluit en zo ook haar zes dochters gijzelt. De laatste jaars van de Lierse Steinerschool begonnen in januari met goede moed aan die onderneming. Maar toen kwam het coronavirus, gingen de scholen dicht en greep de regisseur naar het online platform Zoom om de tekstkennis te oefenen. Wat bleek? Zinnen als "Ik wil niet verloren gaan tussen die muren" en "Ik kan in deze geslotenheid niet leven" klonken plots héél actueel. En omdat je een schoolvoorstelling van afzwaaiende scholieren niet uitstelt naar het najaar en een openluchtspektakel haaks staat op het isolement van de personages, wordt deze voorstelling nu opgebouwd uit... Zoombeelden. Anno 2020 valt de langdurige rouwperiode van de familie Alba samen met het wachten op het einde van de lockdown. Opvallend detail: de tweedejaars van diezelfde Steinerschool spelen 'Het dagboek van Anne Frank'.



'Het huis van Bernarda Alba' - Steinerschool Lier

1 LIEFDE VOOR THEATER

"L'enfer, c'est les autres", dacht Jean-Paul Sartre toen hij in 1943 'Huis clos' schreef. In het toneelstuk zijn drie personages veroordeeld tot elkaar, opgesloten in een kamer zonder uitgang. Niet bepaald een amusant uitgangspunt, en toch heeft Sartres format talloze tv-makers geïnspireerd tot entertainmentprogramma's. Vroeger was er 'Big brother', nu het VTM-programma 'Liefde voor muziek'. Zou zo iets ook met theatermakers werken: zes exemplaren opsluiten in een zonovergoten gat in Spanje of Griekenland met de opdracht om andermans werk naar hun hand te zetten? FC Bergman, gekend om zijn megalomane beeldtaal, gaat aan de slag met het miniaturtheater van Benjamin Verdonck. Peter De Graef en Jan Fabre wisselen kwetsbare monologen en sirtaki's met zwaaiende piemels uit. 'Liefde voor theater': het zou de hel voor theatermakers zijn. Maar wij zouden toch kijken.

2 GEPEST DOOR DE PEST

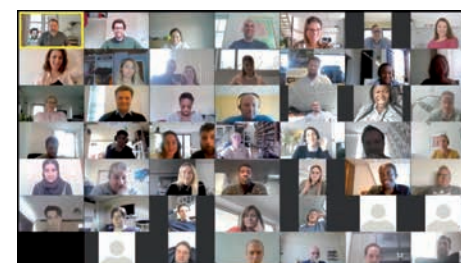
Toen de pest in London uitbrak in 1592, was William Shakespeare nog niet op de top van zijn kunnen. "Een omhooggevallen kraai, die zich tooit met onze veren", zo beschuldigde zijn collega Robert Greene hem zelfs van plagiaat. Niet veel later stierf Greene aan de pest, naast een heleboel andere toneelschrijvers uit die tijd. Als gevolg van de ziekte moesten ook theatergroepen hun voorstellingen afgelasten en gingen velen failliet (waar hebben we dat nog gehoord?). Tussen 1603 en 1613, toen Shakespeare als schrijver op zijn hoogtepunt was, bleef The Globe zelfs meer dan zestig procent van de tijd gesloten. Shakespeare maakte van de gelegenheid gebruik en begon in quarantaine als een bezetene te schrijven, met onder meer 'King Lear' als resultaat. Of hoe je in het leven, naast talent, ook een grote dosis geluk nodig hebt. Nu dat talent nog.



'U bevindt zich hier' © Jordi Bover

4 GEEN CHINESE VRIJWILLIGERS

Kunnen we stand-up comedy online vervangen? Nee, zou je denken, want je buldert toch pas écht als je kunt opgaan in het lachsalvo van het publiek, en een komiek komt op zijn bureaustoel nu eenmaal niet aan ijsberen toe. De voorbije maanden bewezen enkele comedyshows via Zoom dat voor alles een oplossing bestaat. Feedback van het publiek? Jeron Dewulf, de eerste Belgische komiek die via Zoom speelde, kon iedereen zien en ook de luidste lacher horen – best misleidend, want zo lijkt elke grap geslaagd. Het drankje in de foyer? Geen erg: bij de New York Comedy Club kreeg het live-publiek een recept van de barman om dat zelf te brouwen. De beruchte Chinese vrijwilliger dan, de ultieme nachtmerrie van elke theateracteur in het publiek? Hier wint de online variant van het origineel. Op het kritieke moment waar anders de zaallichten aanschietsen, schakelt de verlegen toeschouwer via Zoom gewoon zijn camera uit. Niets zo heerlijk als online comedy.



Jeron Dewulf © rr

5 THEATRE IS LIKE A BOX OF CHOCOLATES



Tom Lanoye tijdens White Rabbit, Red Rabbit © EPA

Nassim Soleimanpour moet één van 's werelds beroemdste politieke gevangenen zijn. Omdat hij zijn verplichte legerdienst weigerde uit te voeren, mocht de theatermaker zijn geboorteland Iran niet verlaten. Daarom vatte hij het plan op om toneelstukken te schrijven die zonder hem konden worden opgevoerd. Hij verzegelde zijn tekst 'White rabbit, red rabbit' in een kistje, stuurde dat naar theaters over de hele wereld, waar het pas op de avond van de première door lokale acteurs mocht worden geopend. De acteurs – onder hen Tom Lanoye, Kevin Spacey en Whoopi Goldberg – lazen de tekst voor het eerst wanneer ze voor het publiek stonden. Geen voorbereiding, geen regie. Dat publiek kreeg Soleimanpours e-mailadres, om rechtstreeks foto's en reacties op te sturen. 'White rabbit, red rabbit' werd een wereldhit, met opvoeringen in twintig landen. Het lijkt wel een idee voor het amateurtheater dezer dagen: zo'n blind date tussen acteurs en auteurs. De eersten schrijven vanuit hun kot een monoloog, de tweeden bestellen blindelings hun pakje. Wordt eBay straks overspoeld met theaterteksten?

6 MOZAÏEK VAN MENSEN

Wist je dat er al lockdowntheater bestond vóór de lockdown? Deze zomer zou 'U bevindt zich hier' worden hernomen, een theaterhit uit 2007 van de Nederlander Dries Verhoeven. Verhoeven bouwde een hotel van veertig kamers, met daarin een bed en een spiegelplafond. Elke toeschouwer kreeg zijn eigen kamer, waar hij zich alleen en anoniem kon ophouden. Tot het spiegelplafond omhoog ging en de toeschouwer ook alle andere gasten in het hotel te zien kreeg, net zo minuscuul en eenzaam in hun bed. De individuele ervaring bleek een groepservaring. "Ik ken mijn buurvrouw nauwelijks", zei Verhoeven daarover, "maar ze slaapt op slechts tachtig centimeter afstand van mij. Acht uur per dag is ze bij me." Tijdens de coronacrisis zullen weinig voorstellingen zo urgent zijn als 'U bevindt zich hier'. Als Sartre de claustrofobie van de lockdown weet te vatten, doet Verhoeven dat voor de empathie. Of om de cirkel rond te maken: het spiegelbeeld, dat zijn de anderen.



'King Lear' - Genesisius, Sint-Niklaas © Hilde Van Hove

HET ENGELTJE OP MIJN SCHOUDE



ELINE VAN DE VOORDE

Mijn frons lijkt in mijn voorhoofd gebeiteld. Ik vraag me al enkele minuten af welke voorstelling ik nu het laatst zag. Het komt niet. Hoe harder ik frons, hoe minder ik herinner. De agenda moet het uitwijzen. Ik check mijn outlook en vind op 7 maart de laatste theatersporen terug: 'The Goldberg Variations' van Platform-K en Michiel Vandevelde. Dans, geen theater. Niet dat het ertoe doet. Welke voorstelling het was, maakt helemaal niet uit.

Ik wilde het me gewoon even voor de geest halen: naar theater gaan. Alleen of in gezelschap, rustig wachten tot de deuren openen, twijfelen of je het programmaboekje beter nu leest of later. En dan de zaal in wandelen, een plaats zoeken en wat zenuwachtig schuifelen tot het (meestal net te laat) begint. Ik kijk graag een paar keer achter me om te zien of er veel volk zit en wie er zit. Niet om te

weten of ik iemand ken, maar gewoon om te zien wie mijn metgezellen zijn. Wanneer de lichten dimmen (als ze dimmen) en het geluid verstomt, eis ik van mezelf (en de anderen) stilte. Ik kijk, zwijg en focus op wat ik zie. Ja, ik ben nogal een stiltenazi in de theaterzaal. Niet dat ik anders zo goed kan zwijgen, of misschien net daarom. Het is een van de weinige dingen die me tot rust brengen en waar ik liever geen speld tussen krijg.

Terwijl ik dit neerpen, besef ik hoe hard ik het al heb gemist, theater. Voor mij draait het vooral om het kijken en analyseren, om er dan met de regelmaat van de klok inleidingen over te geven. Als ik het al zo mis, hoe is het dan voor acteurs en regisseurs? Een kunstvorm als theater is gemaakt om live te spelen en te zien, maar toch is het fijn om het gemis te vullen met het bekijken van captaties of andere online interventies die ik de laatste weken kon ontdekken. Gezelschappen zijn creatief en zoeken oplossingen. Het is een uitdaging en misschien één die nieuwe wegen doet verkennen. Hoewel ik al die nieuwe paden en verrassende oplossingen alleen maar kan toejuichen, wil ik liefst van al gewoon nog eens verdwijnen in die donkere tribune en ondergedompeld worden in iemands verhaal.



'The Goldberg Variations' © Tom Callemin

Ik besef weer hoe noodzakelijk theater voor me is. Niet dat ik dat niet wist, maar ik dacht er blijkbaar niet meer bij na. Of het nu gaat om verstrooiing, verdieping of ontroering, altijd doet het me ontsnappen uit het ritme van alledag. Het maakt niet uit of het met veel of weinig is, grappig of tragisch, in open lucht of in een bonbonnière, altijd ontdek ik iets: iets waar ik zelf nooit op lette, iets wat ik zelf niet kon bedenken. Het is veel meer dan escapisme. Voor mij is theater het kleine engeltje op mijn schouder dat me vraagt om de wereld te bekijken met een andere bril, vanuit een personage dat ver van me afstaat, dat ik in het echte leven waarschijnlijk niet zou ontmoeten. Theater kijkt in en door mijn ziel. Het toont mijn kleine kantjes, doet me reflecteren over mijn ideeën en vooral ook lachen om mijn eigen falen.

Het wordt tijd dat ik opnieuw kan worden verwonderd, gelouterd en vermaakt. Dan moet ik niet meer fronsen om de laatste voorstelling te herinneren, maar om na te denken over wat ik net zag en hopelijk elke keer te beseffen dat ik het zou missen, mocht het er niet meer zijn.

RE PER TOIRE

Ook onze Theaterbib schikt zijn naar de quarantaine. Ziehier zeven teksten die je met maximaal vier bubbelvrienden kunt spelen, en eentje die een essentiële verplaatsing vergt. Alle besproken teksten kan je lenen via <https://bib.opendoek.be>

BASTIAAN MALCORPS

Stijn Devillé
BUFFERING

"Je hoort me niet. Gelukkig, allicht."

TRAGIKOMEDIE
1D

Een jonge grootmoeder zit voor haar computer. Ze was in gesprek met haar dochter, maar door technische problemen en een gebrek aan wifi valt het beeld stil. Een freeze frame van haar dochter, die haar kleinzoon de borst geeft. Een gebrek aan antwoord houdt de grootmoeder echter niet tegen verder te prate; of haar mening te verkondigen. Ze heeft altijd gezegd wat ze dacht. Dus dat doet ze nu ook.

Stijn Devillé schreef een korte tekst over communicatie en samenhang in tijden van corona. Hij verspreidde die over Europa in alle talen waarvoor hij vertalers vond. De bedoeling: de tekst zo vaak mogelijk opgevoerd zien; op lege podia, op YouTube, op elk platform waar een actrice het brengen kan. Download de tekst dus van onze website en ga ermee aan de slag!

Natali Broods, Bruno Vanden Broecke
en Stefaan Van Brabandt
QUARANTINE

"Grote smurf, dat is geen dictator.
Dat is een verlicht despoot."

KOMEDIE
1/2D, 2/3H

Drie oude vrienden zonderen zich enkele dagen af van de buitenwereld. Ze halen herinneringen op, praten over wat ze tegenkomen in hun levens, hun ideeën, hun verlangens, hun eenzaamheid. Ze wandelen, ruziën over Camus en het wereldbeeld van de smurven, en doen een oprechte poging elk uit de eigen persoonlijke quarantaine te breken, en op te gaan in een groter geheel.

Een spetterende dialoog die de grote ideeën en filosofische verwijzingen niet schuwt. Voor groepen die graag met teksttheater aan de slag gaan, en een stevige dosis breedsprakerige zelfspot bezitten.

Michiel Lieuwma
DE BRIEFING

*Jilles Flinterman is dood,
leve Jilles Flinterman.*

ABSURDE KOMEDIE
2H

Omdat de vorige Jilles Flinterman gestorven is, moet er een nieuwe worden opgeleid. De vorige Jilles heeft zelfmoord gepleegd, een professor bereidt een nieuwe Jilles voor op de wereld door hem even alles uit te leggen. En dan ook alles. Plaats in de wereld, levensverwachtingen, rolpatronen, onvermijdelijke teleurstellingen. De professor, zelf teleurgesteld in het leven, hakt er diep in. En geeft het dan op. Jilles, die niet de tweede maar eerder de tiende Jilles blijkt te zijn, besluit het te gaan proberen, met de best mogelijke moed.

Een stuk over alles. De hele wereld in enkele minuten. Voor twee acteurs die rad van tong zijn en met niet veel meer dan een breedsprakerige tekst een publiek kunnen boeien.

Martin Crimp
HET (PLATTE)LAND

"Dit is de stad niet, zo iets kunt ge toch
niet maken."

DRAMA
2D / 1H

Een man neemt een jonge vrouw mee naar huis. Ze is jong, knap en bewusteloos. Zijn vrouw heeft veel vragen, maar krijgt enkel ontwijkende antwoorden. Het verleden van de man, dat hem ertoe aanzette om op het platteland te gaan wonen, is voortdurend aanwezig, maar wordt nooit benoemd. Wanneer de man weggeroepen wordt voor een medisch noodgeval, en de jonge vrouw wakker wordt, blijkt het verhaal anders te liggen...

Een interessant, maar heel erg sober stuk. Het bestaat uit vier dialogen, telkens tussen twee personages. Er gebeurt en beweegt heel weinig, maar er is een voortdurende spanning; vooral in wat niet wordt gezegd. Wie is die Morris, die iedereen lijkt te kennen? En waarom eindigt elke wandeling bij hetzelfde rotsblok?

Voor groepen die op zoek zijn naar kleinschalig en heel tekstgericht theater.

Mieke Dobbels

ANGELENA

"Ben ik nu ne crimineel of niet?"

Ben ik nu zot of niet?"

TRAGIKOMEDIE
1D

Angelena heeft iets mispeuterd. Omdat ze ontoerekeningsvatbaar is, moet ze geïnterneerd worden, maar geen enkele instelling wil haar opnemen. Dus gaat ze naar de gevangenis. De gevangenis, blijkt al snel, is niet de juiste plaats voor Angelena. Ze wordt diep ongelukkig, ze verzet zich, ze bijt van zich af. Niet uit onwil, maar uit onmacht. Angelena wil niemand kwaad doen. Alles wat ze echt wil, zo schrijft ze in haar brieven, is een kat. Een diertje om voor te zorgen.

Toen 'Angelena' in première ging, richtte Mieke Dobbels haar brieven aan 'minister Turtelenboom'. 'Angelena' speelde echter langer dan 'minister Turtelenboom' op post bleef, en zou tot op de dag van vandaag gespeeld kunnen, en moeten worden. Een hartverscheurende tekst over personen met een mentale beperking, die in België nog altijd opgesloten kunnen worden in gevangenissen; ondanks veroordelingen voor België vanuit het Europees Hof voor de rechten van de mens. Een prachtige aanklacht.

Anthony Shaffer

MOORD

"Ik heb een levendige fantasie, inspecteur. Ik draai op artistieke inventiviteit."

THRILLER
2D / 2H

Frederik Van Hoof is gefascineerd door moordenaars. Hij kent alle details van hun gruwelijke misdaden: van de motieven, hun methodes, tot de fouten die ze maakten, waardoor ze gevat zijn. Op een avond wordt hij zelfs betrapt op het naspelen van een bijmoordenaar – maar zijn slachtoffer is gelukkig slechts een paspop. Of is er meer aan de hand? Repeteert Fred misschien voor een echte moord, op zijn onuitstaanbare vrouw? En wat, en wie, is deel van het plan?

Een thriller die met veel genoeg alle clichés en plottwists uit moordmysterieën tentoonspreidt, om dan alsnog met verrassingen op de proppen te komen. Voor groepen die op zoek zijn naar een originele thriller, en het gebruik van special effects en (veel) nepbloed niet schuwen.

Lukas Bärfuss

OLIE

"Heeft hij gebeld? Komt hij iets later? Zowat een week?"

TRAGIKOMEDIE
3D / 2H

Bernard en Edgar, ingenieurs en oliemakelaars, hebben berekend dat in de buurt van Beryok olie in de grond moet zitten. Veel olie. Ze zoeken dus koortsachtig, intussen al drie jaar aan een stuk, naar de bron van hun weelde. Het land geraakt vergiftigd, de bevolking wordt opstandig, de frustratie groeit. Eva, de vrouw van Bernard, wacht met haar dienstmeid Gouma op de terugkeer van haar man. Ze drinkt, werkt haar frustraties uit op Gouma, en lijkt langzaam maar zeker haar verstand te verliezen.

Hoewel de thema's die 'Olie' aansnijdt best zwaar zijn, is de toon waarop Bärfuss' personages elkaar bestrijden soms vederlicht. De scènes waarin Eva zich compleet onredelijk opstelt tegen Gouma zijn oprecht grappig, maar ook giftig. Een tekst die leest als een vlot verhaal, maar vervaarlijk scherpe kantjes bevat. Bärfuss won in 2019 overigens de Georg-Büchner-Preis, de belangrijkste Duitse literatuurprijs.

Waas Gramser en Kris Van Trier

ONZE WEDERZIJDSE VRIEND

"Geld, geld en nog eens geld, omdat voor geld alles te koop is in het leven!"

LOCATIETHEATER
4D / 3H

Compagnie Marius bewerkt Charles Dickens' lijvige laatste roman 'Our Mutual Friend' tot een theatertekst voor zeven spelers. Het titanenwerk van Dickens, dat een slordige vijftig personages telt en honderden pagina's lang is, wordt herleid tot een theatertekst die gespeeld kan worden op enkele uren. De dialogen worden korter en scherper, zodat de vaart nooit uit het verhaal verdwijnt. Marius knipt in de omvang en complexiteit van de tekst, maar Dickens' scherpe oordeel over de aristocratie en de nouveau riches en zijn gevoel voor pathos blijven overeind.

Voor groepen die niet terugschrikken voor ambitieuze projecten. Marius speelde deze tekst in een loods aan het water, en sommige scènes zelfs in een bootje. Wie graag creatief met settings of scenografie aan de slag gaat, vindt hier een uitdaging.

OPENDOEK CAST & CREW

HEROPSTART AMATEURTHEATER VANAF 8 JUNI

Midden maart viel door de coronacrisis het amateurtheater abrupt stil. Het werden bijzondere maanden, waarbij we allemaal 'in ons kot' moesten blijven. De nationale veiligheidsraad kondigde op 3 juni aan dat alle **niet-publieke culturele activiteiten opnieuw mogen doorgaan vanaf 8 juni**. Dat is ontzettend goed nieuws voor alle amateurtheaterliefhebbers, acteurs, vertellers, regisseurs en mensen achter de schermen.

We onderscheiden 4 verschillende fasen in de opstart voor activiteiten in het amateurtheater:

- **Vanaf 8 juni zijn mogelijk:**
 - Alle culturele activiteiten zonder publiek (denk aan bestuursvergaderingen, repetities, decorbouw...).
 - Culturele activiteiten in groepsverband met maximum 20 personen.
- **Vanaf 1 juli zijn mogelijk:**
 - Alle activiteiten met zittend publiek tot maximum 200 personen.
 - Culturele activiteiten in groepsverband maximum 50 personen.
- **Vanaf 1 augustus zijn mogelijk:**
 - Activiteiten met meer dan 200 personen publiek.
 - Op basis van een tool waarmee je de risico's van je evenement kan inschatten.
- Massa-events zullen ten vroegste **vanaf 1 september** terug mogen.

Daarbij blijven specifieke regels zoals het respecteren van de veilige afstand nog altijd de norm. Kruip dus vooral niet met te veel mensen in een klein repetitielokaal. Zorg voor voldoende ruimte en verluchting. Wat die regels zijn, kan je nalezen in de Sectorgids Amateurkunsten. OPENDOEK vertaalde deze naar het amateurtheater om gezelschappen te begeleiden bij de heropstart van hun werking. **Je vindt deze leidraad terug op onze website.**

ZOMERFESTIVALS OPENDOEK AFGELAST

Door de onzekerheden die de coronacrisis de voorbije maanden met zich meebracht beslisten we midden mei, met pijn in het theaterhart, onze zomerfestivals Spots op West, Toekoer en Merdel te annuleren. Maar niet getreurd, deze edities gaan niet verloren maar worden verplaatst naar volgend jaar: locatiefestival **Spots op West** in Westouter vindt plaats van donderdag 8 tot zondag 11 juli 2021, familiefestival **Toekoer** in Hasselt wordt verplaatst naar zondag 29 augustus 2021 en voor jongerenfestival **Merdel** in Aarschot kozen we 10 tot 12 september 2021 als nieuwe datum. Het **Landjuweelfestival** van 4 tot 8 november 2020 in Sint-Niklaas kan wel doorgaan. Hou onze website op de hoogte voor het programma!

Geregeld in je mailbox: een overzicht van recent toegevoegde theaterteksten, leestips en ander nieuws uit de Theaterbib van OPENDOEK.

Ook jij kan je abonneren via <https://www.opendoek.be/theaterbib>

Deze zomer op theaterkamp?

JongDOEK, de jongerenwerking van OPENDOEK organiseert in de zomervakantie twee coronaproef theaterkampen voor jongeren. Misschien wel iets voor jou!

Spots op West stage

Voor jongeren van 14 tot 21
6 tot 12 juli 2020

Westouter

Prijs: €220 niet-leden, €200 leden

Kansentarium aan 50% mogelijk.

Tekkel Attak

Voor jongeren van 12 tot 18+
20 tot 24 juli 2020

Neerpelt

Prijs: €280

Kansentarium aan 50% mogelijk.

Meer info: www.opendoek.be/jongdoek/zomer



**JONG»
«DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER